

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

Mobbning i årskurs nio

- En studie om elevers utsatthet och skolornas förebyggande arbete i tre skolor i Uddevalla.

Socionomprogrammet

SQ1562: Vetenskapligt arbete 15 p

C-uppsats

Vårterminen 2009

Författare:

Linda Karlsson

Anna Kullander

Anders Haag

Handledare: Inger Kjellberg

Innehåll

Tabell index	4
Abstract:	5
Våra frågeställningar:	5
Tack till!	7
1. Inledning.....	8
2. Bakgrund	10
3 Lagarna och ansvaret.....	11
3.1 Vad säger lagen?	11
3.1.1 FN `s barnkonvention.....	11
3.1.2 Brottsbalken.....	12
3.2 Skolans författningar.....	12
3.2.1 Rektorns ansvar	13
3.2.2 Kuratorns ansvar.....	13
3.2.3 Uddevalla kommuns skolplan	14
4. Tidigare forskning	16
5. Förförståelse och hypotes	17
6. Syfte	18
7. Våra frågeställningar	18
8. Centrala begrepp.....	18
8.1 Mobbning	18
8.2 Förebyggande.....	19
8.3 Kränkande behandling – ett samlingsbegrepp.....	19
8.4 Förklaringar av funktioner i skolan.....	19
9. Metod	20
9.1 Databaser	21
9.2 Intervjuer	21
9.3 Enkät.....	22
9.4 Pilotundersökning.....	22
9.5 Urval	23
9. 6 Spss	24
9.7 Reliabilitet.....	24
9.8 Validiteten.....	25
9.9 Generaliserbarhet.....	26
9.10 Bortfallsanalys.....	26

9.11 Etiska övervägande	27
9.12 Avgränsningar	28
9.13 Genomförandet av enkäter och intervjuer	29
9.14 Litteratursök	30
10. Teorier	30
10.1 Makt.....	30
10.2 Stigma	32
10.3 Organisationsteori	32
10.3.1 Nyinstitutionell organisationsteori	33
11. Resultat	34
11.1 Kvantitativ enkätundersökning	34
11.2 Kvalitativa intervjuer.....	45
11.2.1 Skola 1	45
11.2.2 Skola 2	47
11.2.3 Skola 3	49
11. Analys.....	52
11.1 Sammanfattning och återkoppling till syfte och frågeställningar:	57
12. Diskussion	58
13. Förslag till vidare forskning	59
LITTERATUR FÖRTECKNING	60
Böcker.....	60
Rapport	61
WorldWideWebb	61
Intervjuer.....	62
BILAGOR	63
Bilaga 1	63
Bilaga 2	64
Bilaga 3	69
Bilaga 4	70

Tabell index

1. Frekvens av antal svarande.
2. Antal mobbade i förhållande till skola
3. Någon skillnad mellan tjejer och killar
4. Hur länge har mobbningen pågått
5. Mobbad och icke mobbades upplevelser av verbala kränkningar.
6. Mobbad på annat sätt.
7. Vetskap om någon på respektive skola som är mobbad.
8. Ser personalen mobbningen
9. Har du varit med och mobbat någon
10. Har du fått hjälp, har du berättat för någon på skolan

Abstract:

Titel: Mobbning i årskurs nio

- En studie om elevers utsatthet och skolornas förebyggande arbete i Uddevalla.

Författare: Anders Haag, Linda Karlsson och Anna Kullander

Nyckelord: mobbning, förebyggande, skola

Många elever går till skolan varje dag med en klump i magen av ångest för vad som väntar. Mobbning är ett stor och växande problem som ökat igenom åren. Skolans ansvar för det förebyggande arbetet mot mobbning är stort.

Vi har genomfört en studie och undersökt elevers, i årskurs nio, utsatthet gällande mobbning i skolan. Studiens syfte är att undersöka hur många av eleverna i årskurs nio i tre av Uddevalla kommuns kommunala skolor som är utsatta för mobbning. Vi ämnar även undersöka hur dessa skolor arbetar förebyggande gällande mobbning. Syftet är också att se om det finns någon tendens till relation mellan elevernas erfarenhet av utsatthet gällande mobbning och hur rektorer och kuratorer benämner skolornas förebyggande arbete mot mobbning på våra tre skolor. Då vi gör en kvantitativ enkätundersökning och en kvalitativ undersökning i form av intervjuer så går det inte att påvisa något säkert samband mellan resultaten i dessa undersökningar när det gäller elevers erfarenheter av mobbning och skolans förebyggande arbete. Denna tendens till relation mellan elevers erfarenheter och skolan förebyggande arbete gällande mobbning är dock något som vi i vår uppsats vill belysa.

Våra frågeställningar:

1. Hur många av eleverna i årskurs nio i tre av Uddevalla kommuns kommunala skolor är utsatta för mobbning?
2. Hur arbetar tre av Uddevalla kommuns skolor förebyggande mot mobbning?
3. Finns det någon tendens till relation mellan hur rektorer och kuratorer benämner sitt förebyggande arbete och elevernas erfarenheter av utsatthet gällande mobbning?

Vi har använt oss av kvantitativ och kvalitativ metod. Kvantitativ i form av en enkät som elever i årskurs nio på tre skolor i Uddevalla kommun har fått fylla i. Sammanlagt fylldes den

i av 222 respondenter. Vi har sedan genomfört sammanlagt sex intervjuer med kuratorer och rektorer på de tre skolorna.

Vårt huvudresultat är att 12.4% av eleverna i årskurs nio i våra tre skolor upplever sig mobbade. I intervjuerna har det framkommit att skolorna arbetar ganska lika med det förebyggande arbetet. Det kan vara en av anledningarna till att den skillnad vi fick fram mellan skolorna i antal elever som upplever sig mobbad inte är tillräckligt stor att den blir signifikant. Då vi tror att skolans förebyggande arbete mot mobbning hänger ihop med hur många elever som är utsatta.

Tack till!

Vi vill rikta ett stort tack till alla elever, kuratorer, rektorer och lärare som gjort denna uppsats möjlig! Vi är imponerade av elevernas visade intresse, särskilt tack vill vi därför ge till dem. Utan er hjälp hade denna uppsats inte gått att genomföra.

Vi tackar även vår handledare Inger Kjellberg för all hjälp och stöttning.

Linda Karlsson, Anders Haag och Anna Kullander

1. Inledning

”Någonstans på vägen har Lennart och Stefan lovat att de skall vänta på honom. De har lovat att slå honom, de har lovat honom mer stryk än han någonsin förut fått. För att han är 12 år och aldrig har knullat och för att hans bruna rock är så ful. Inga andra skäl. Den bruna rocken som hans mamma sytt åt honom faller inte Stefan och Lennart i smaken. Därför skall de slå honom, och därför vågar inte Tomas gå hem.

Han står med näsan tryckt emot fönstret, med kroppen tryckt mot elementet. Under kläderna svettas han, det har börjat klia av värmen. Han darrar för det finns ingen väg ut ur detta. Det finns bara en väg och någonstans på den vägen väntar Lennart och Stefan.

Han vet att tillslut måste han gå, vet att Lennart och Stefan har all tid i världen att vänta. Åter samlar han mod för att bli slagen. Vet att barndomen är lång.

Men är du kvar här än? Frågar fröken när hon låser klassrummet, hade inte du ont i magen?

När Tomas inte svarar fnyser hon och börjar gå mot lärarrummet under det att hon muttrar:

Nå där ser man hur ont i magen han hade. Jag säger då det. Alla försök är bra utom de dåliga, men de som är dåliga, de är riktigt usla.”

Citat ur Jonas Gardells bok: *En komikers uppväxt* sid nr 89-91

Sparkar, slag, utfrysning, kränkande ord, förstörelse av egendom, hån, förlöjligande. För en del barn i vår svenska skola är detta en vardag. Cirka 130 000 barn blir mobbade i skolan och på fritiden enligt barnombudsmannen (Nyberg, rapport, 2002). Detta trots att det finns lagstiftning som förbjuder denna sorts behandling av människor. Vi tänker då inte enbart på barn och elevskyddslagen som trädde i kraft 2006 som är tillämplig i skolan utan på vanlig svensk straffrätt, du har enligt svensk lag inte rätt att slå, trakassera eller förolämpa någon. Skolan har blivit en arena som tydligen ibland står utanför svensk lagstiftning, eftersom att den gäller för lärare men inte alltid för elever. En lärare skulle aldrig tolerera att varje dag bli

kallad för bögdjäväl och slagen av sina kollegor. En vuxen hade antingen slutat på sitt arbete och/eller anmält händelserna till polisen. Barn däremot kan inte välja att inte gå till skolan då det föreligger skolplikt i detta land och prata högt om sin utsatthet till vuxna kan medföra repressalier från andra barn.

Hur används ordet mobbning? Vad menar vi när vi använder det i vårt vardagliga språk? Skall vi egentligen inte sluta med att använda det ordet och börja tala klarspråk och kalla det för vad det egentligen är? Det är hot, trakasserier, misshandel, sexualbrott och förtal. Förminskar vi inte dess betydelse genom att kalla det för mobbning? Gör vi detta för att det är barn som utsätter och blir utsatta? Om vi sett det som det allvarliga brott som det faktiskt är, som så många barn i Sverige blir utsatta för, hade vi behövt agera annorlunda då? Om en lärare blir slagen av en elev, så blir det stor uppståndelse. Men om samma elev har slagit ett annat barn varje rast i flera år, är det inte lika viktigt? Självfallet skall ingen lärare bli slagen på sin arbetsplats, men lika lite skall ett barn bli det.

Enligt lagen som trädde i kraft 2006, Barn och elevskyddslagen, så måste varje skola ha en så kallad likabehandlingsplan där skolan skall förebygga och förhindra kränkande behandling. Denna plan skall innehålla åtgärder och en översikt över de insatser som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Den skall även innehålla rutiner för direkta ingripanden och uppföljande insatser, planen skall även utformas och följas upp med inflytande av eleverna (Skolverket, 2006). Detta låter ju fint, men är detta bara ett spel för gallerierna? Får detta någon reell effekt? Lagen säger att skolorna måste ha en plan om hur skolorna skall arbeta förebyggande, vad betyder det för den enskilde eleven? Vad betyder det att arbeta förebyggande om personalen i skolan inte alltid vet vad det är de skall titta efter? Ibland kanske de väljer att inte se på grund av att de inte vet vad de skall göra åt det. Finns det någon tendens till relation mellan hur skolorna arbetar förebyggande och elevernas utsatthet gällande hot, trakasserier, misshandel, utfrysning och förtal? Detta är en sak som vi i vår uppsats vill belysa.

2. Bakgrund

Etnologen Lorenz (1903-1989) var först med att använda begreppet mobbning. Han hade då studerat hur djur attackerar i flock. På 1960-talet använde en svensk läkare samma begrepp då han studerade barns beteende på skolgårdar. Begreppet mobbning anses vara skandinaviskt och har därför inte alltid samma betydelse inom andra språkområden. (www.friends.se)

Beslut har fattats av regeringen att fram till år 2010 satsa 10 miljoner om året för att få fram förebyggande åtgärder mot mobbning. Målet är att metoderna ska vara dokumenterat fungerande eller forskningsbaserade (www.regeringen.se). I år startade en 10p kurs Mobbning, kränkande behandling och diskriminering - skolpraktik och forskningsperspektiv som all skolpersonal såsom lärare, skolledare, fritidspersonal, elevvårdspersonal, vaktmästare, skolmåltidspersonal etc. har möjlighet att gå. Rektorn har här möjlighet att utbilda sin personal och är den som bestämmer vilka som har mest behov av att gå kursen (a. www.skolverket.se).

Dagens lärare är förebilder för sina elever och har ett stort ansvar. Men fram till slutet av 1950-talet var det fortfarande lagligt för lärare att slå sina elever. Att utsättas för fysiska, men även psykiska kränkningar var vanligt förekommande för dåtidens elever. Från mitten av 1950-talet växte läroplaner med ett allt mer demokratiskt uppdrag fram. Det ses idag allt mer som skolans roll att uppfostra eleverna till goda samhällsmedborgare och att förmedla, förankra och gestalta demokratiska värden, och motverka alla former av kränkande behandling. Det är eleven som avgör om en handling är kränkande eller inte, och det är idag de vuxnas ansvar att utreda och förhindra kränkande behandling som t.ex. mobbing (Skolverket 2003).

Skolminister Jan Björklund menar att Sverige har varit ett u-land när det gäller mobbningsbekämpning (www.regeringen.se). Trots detta menar en del forskare att Sverige är ett land som jämförelsevis mot sina nordiska grannar ligger långt fram i arbetet kring mobbning (Hoiby, 2002).

Skolan är idag en arena för mobbning. Mobbning sker självklart på andra ställen också, men till skillnad mot t ex föreningar som är frivilliga, så tvingar skolplikten den utsatte att möta sina plågoandar varje dag. Varje skola skall ha en likabehandlingsplan som skall fungera som ett verktyg i arbetet mot mobbning och det finns också en skollag som skall skydda eleverna mot all kränkande behandling som t ex mobbning. Trots detta inkom ca 1 100 anmälningar till

Skolverket i föl, en siffra som bara tenderar att öka. Av dessa anmälningar rörde ca 500 kränkande behandling. Var fjärde anmälan leder till att de skolansvariga får kritik av Skolverket, 16 % av kritiken rörde kränkande behandling av något slag. Vad denna ökning beror på och hur stort mörkertal det rör sig om finns i dagsläget inget konkret svar på (b.www.skolverket.se).

3 Lagarna och ansvaret

3.1 Vad säger lagen?

Skolan har en förpliktelse att arbeta mot kränkande behandling och det stadgas i flera lagar och förordningar. I första hand är det skolförfattningarna och arbetsmiljölagen med tillhörande föreskrifter som reglerar kränkande behandling i skolan, men även socialtjänstlagen och lagarna i brottsbalken kan användas. Sverige följer även FN` s barnkonvention som betyder att svensk lagstiftning ska överrensstämma med konventionen. (Skolverket, 2008)

2009 trädde en ny lag ikraft om likabehandlingsplan detta enligt 3 kap. 16 § diskrimineringslagen (2008:567) och plan mot kränkande behandling enligt 14 a kap. 8 § skollagen (1985:1100). Den nya lagen förtydligar olika diskrimineringsgrunder. Varje skola måste upprätta en likabehandlingsplan mot kränkande och diskriminerande behandling. Denna plan skall följas upp och eleverna skall vara delaktiga i mån av ålder och mognad. (www.lagen.se/ 2008:567).

3.1.1 FN` s barnkonvention

Barnkonventionen handlar om att barnets bästa alltid ska komma i främsta rummet. En av de huvudsakliga principerna i Barnkonventionen, är den om likabehandling. Den innebär att barn inte får diskrimineras, oavsett hudfärg, ras, religion, språk, kön, politiska eller annan åskådning, etniska, nationella eller sociala ursprung, handikapp, egendom, börd eller ställning i övrigt. Även i regeringsformen påträffas de grundläggande fri- och rättigheterna. (Skolverket, 2008)

3.1.2 Brottsbalken

I brottsbalken påträffas inte mobbning eller kränkande behandling som specifika begrepp eller brottsrubricering. Men mobbning och även andra kränkningar kan vara brott enligt brottsbalken och innebär då straffansvar. Har motivet varit att kränka en person eller grupp personer med anledning av hudfärg, ras, nationellt, etniskt ursprung, trosbekännelse eller sexuell läggning ses detta som en försvårande omständighet. (Skolverket, 2008)

3.1.3 Arbetsmiljölagen

Arbetsmiljölagen gäller också skolan som är elevernas arbetsmiljö. Med bra arbetsmiljö menas bl. a att eleverna har möjlighet till inflytande, handlingsfrihet och utveckling. Ett metodiskt arbetsmiljöarbete ska vara inräknat som en naturlig del i den dagliga verksamheten och innefatta såväl fysiska, psykologiska som sociala förhållanden. Lagen skall befrämja god arbetsmiljö och förekomma olycksfall och ohälsa. Elever i förskoleklass och grundskola likställs i de flesta delar av lagen med arbetstagare medan barn i förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg inte inkluderas. (Skolverket, 2008)

3.1.4 Socialtjänstlagen

Om man hyser misstankar om att ett barn far illa ska man göra en anmälan till socialtjänsten (socialnämnden) i den aktuella kommunen, (gäller barn under 18 år). All personal i förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg och skola, såväl i kommunal som fristående verksamhet har anmälningsplikt, oavsett sekretess. Personal i skolan som hyser misstankar om att ett barn far illa skall kontakta rektorn eller elevhälsopersonal. Även om det gjorts en polisanmälan skall det göras en anmälan till socialtjänsten också. Det är socialtjänstens uppgift att bedöma om barnet är i behov av hjälp eller skydd. (Skolverket, 2008)

3.2 Skolans författningar

Skollagen är det huvudsakliga styrdokumentet för skolan och är en portalparagraf. Den finns skriven i läroplanerna och i skolformsförordningarna. All verksamhet i skolan skall ske i överensstämmelse med demokratiska värden och alla som arbetar inom skolan skall aktivt arbeta emot alla former av kränkande behandling. Skolbarnsomsorgen, Förskoleverksamheten och fristående skolor inkluderas inte av bestämmelsen. När det gäller de fristående skolorna måste de likväl uppfylla de övergripande mål och den värdegrund som gäller för utbildningen inom det offentliga skolväsendet, så egentligen innefattas dessa skolor också. (Skolverket, 2008)

Skolan skall sträva efter att varje elev:

- *”Respekterar andra människors egenvärde, tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling samt medverkar till att bistå andra människor, kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen.” (Skolverket, 2008 sid 69)*

Alla som arbetar i skolan skall:

- *”Medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen, i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av solidaritet mellan människor, aktivt motverka trakasserier och förtryck av individer eller grupper, visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt.”(ibid.)*

3.2.1 Rektorns ansvar

Rektor har yttersta ansvaret då det gäller arbetet mot kränkande behandling. Rektor skall se till att skolan har ett handlingsprogram mot mobbning och annan kränkande behandling. Detta handlingsprogram skall alla berörda vara delaktiga i. Det är rektorns ansvar att se till att handlingsprogrammet följs upp och utvärderas (Skolverket, 2008). Skolverket skriver att handlingsprogrammet skall innefatta:

- *”Alla former av kränkande behandling, alltså inte bara mobbning*
- *Förebyggande och främjande insatser mot kränkande behandling och strategier för hur man främjar en god läromiljö*
- *Akuta insatser när kränkningar uppstår*
- *Rutiner för hur skolpersonalen ska agera*
- *Kränkningar inte bara mellan elever, utan även mellan vuxna och elever*
- *Rutiner för ansvar och kommunikation mellan rektor, personal, elever och föräldrar*
- *En strategi för hur och när utvärdering ska genomföras”.*(Skolverket, 2008, sid 70)

3.2.2 Kuratorns ansvar

Utgångspunkten för kuratorns arbete är värdegrunden och förhållningssättet enligt Lpo, Lpf och varje kommuns skolplan.

- *”Viktigaste uppgiften är att främja en god psykosocial arbetsmiljö för elever i skolan, vilket bl.a. sker genom utarbetande av olika planer, föräldrasamverkan och förebyggande arbete mot mobbning.*
- *Skolkuratoren är socionom och har kompetens i socialt arbete. Det innebär att utifrån en helhetssyn på individen och dess svårigheter, analysera, förstå och arbeta med sociala processer och problem på individ-, grupp- och organisationsnivå. Den omfattar kunskap i beteendevetenskap, samhällsvetenskap och juridik.*
- *En stor del av skolkuratorns arbete handlar om samtal. Samtalen sker med enskilda elever, med elevgruppen/klasser, med föräldrar och med personal. Samtalen kan vara av olika karaktär. När det gäller elever kan det handla om stödjande, bearbetande, motiverande och insiktsskapande samtal och kan ske via seriesamtal och sociala berättelser. Kuratorn arbetar även ofta genom föräldrar och personal för att på så sätt indirekt hjälpa barnet. När det gäller elevgrupper kan det handla om att handleda kamratstödjare eller att ha samtal kring konflikter.*
- *Som skolkurator arbetar man tillsammans med elevhälsoteamen på de olika skolorna, rektorer och lärarpersonal. Rektor har ansvar för elevhälsan och den som ger uppdragen. Man ingår också i kommunens olika samverkans- och nätverksgrupper. Skolkuratoren samverkar också mycket med andra myndigheter som BUP, socialtjänst och polis.*
- *Skolkuratoren har tystnadsplikt vilket innebär att hon/han inte berättar för någon vad som sagts under samtalen. Tystnadsplikten kan brytas om kuratorn kommer överens med eleven eller föräldrarna om att föra uppgiften vidare till t.ex. lärare eller andra myndigheter. Tystnadsplikten bryts också vid en s.k. anmälningsplikt till socialtjänsten om ett barn misstänks fara allvarligt illa på något sätt. Detta gäller även övrig personal på skolan.” (a. www.Uddevalla.se)*

3.2.3 Uddevalla kommuns skolplan

I skolplanen finns Uddevalla kommuns ambitioner med verksamheten i skolor och förskolor. Planen är antagen av Barn och utbildningsnämnden (BUN) 1999-04-22 och av Kommunfullmäktige 1999-06-15. Planen gäller all slags verksamhet inom Barn och utbildningsnämndens ansvarsområde och är den som fattar beslut om revidering. Uddevalla kommuns skolplan är grundat på det nationella uppdraget som är formulerat i skollagen och i läroplaner. Planen har även utarbetats efter FN: s Barnkonvention och andra måldokument

som kommunen beslutat om t.ex. Kommunfullmäktiges vision, kommunens miljövilja och folkhälsoprogrammet. (b. [www. Uddevalla.se](http://www.Uddevalla.se))

Utifrån tre områden har det utarbetats ett uppdrag till förskolans och skolans personal och ledning. Uppdraget har till avsikt att hjälpa eleverna och deras föräldrar, så att de vet vad de kan förvänta sig av skolans personal, politiker och ledning. (ibid)

Det första området handlar om värderingar och förhållningssätt. Planen beskriver att alla som arbetar inom skolan måste dela den värdegrund som uttrycks i läroplanen och i FN: s Barnkonvention för att på så sätt kunna vara goda modeller. På skolorna skall man även aktivt arbeta mot alla former av våld, mobbning och andra kränkande beteenden. Det andra området handlar om lärandet i en stödjande kultur. Skolan ska vara en plats för elevers livslust, äventyrlust, kreativitet och upptäckarglädje. Lärandet står i centrum och man skall i skolan få hjälp med hur det går till att lära och vad det betyder att lära sig. Alla elever skall få det stöd de behöver och alla barn skall tidigt kunna läsa och skriva. För att lyckas med detta krävs ett bra samarbete mellan eleverna, personalen och ledningen. Det tredje området handlar om inflytande och delaktighet. Skolan skall utveckla demokrati. Skolpersonal, eleven och dennes föräldrar skall känna att de har en möjlighet att inverka på sin situation och de verksamheter man ingår i. (ibid)

De tre skolorna

Uddevalla kommuns skolor har fram tills årsskiftet varit uppdelade i olika områden som har arbetat fram egna arbetsplaner för att motverka mobbning, skolorna i Uddevalla kommun har alltså haft olika planer. Två av de skolor som vi har valt i vår uppsats har tillhört samma område och har då haft samma arbetsplan. Dessa skolor är skola 1 och 3. Skola två har tillhört ett annat område och har då en annan plan. En gemensam plan för samtliga skolor i kommunen är för närvarande ute på remiss och är alltså i uppbyggnadsfasen (intervju kurator 3). Skolorna ligger i olika områden och har lite olika elevsammansättning när det gäller social utsatthet. Skola 2 har det största elevantalet, Skola 1 det minsta när det gäller elever i årskurs nio.

4. Tidigare forskning

Inom skolvärlden har mobbning under senare år uppmärksammats mer och mer. Men systematisk forskning kring mobbning började runt 1970-talet här i Sverige. Medan det i andra länder som USA och England inte kommit igång med forskningen förrän 1990-talet (Danielson, Sundbaum, 2003). Dan Olweus är en välkänd forskare inom området mobbning. Hans forskning från studier utförd på 1980-talet visar att omkring nio procent, motsvarande ca 80000 av alla elever har känt sig mobbade. Under 1990-talet har denna siffra ökat något till tio procent. Det är cirka 60000 eller 6 procent av barn och ungdomar som mobbar andra. Det är mer pojkar än flickor som mobbar och det är också mer pojkar än flickor som är mobbingoffer. Därmed inte sagt att det inte förekommer en hel del mobbing bland flickor. En anledning till att siffrorna ser ut så här kan vara att flickornas mobbing präglas av mindre våld och kan därmed vara svårare att upptäcka (Olweus, 1999).

Enligt en rapport från Skolverket om attityder i skolan som genomfördes våren 2006 bland elever från årskurs 4 till gymnasiet sista år, upplever sig 5 % av eleverna i årskurs 7-9 mobbade av andra elever. Denna siffra har varit konstant sedan 1997. (Skolverket, rapport 2007)

Forskning visar att mobbningen inte sker främst till och från skolan som många tror, utan mestadels (50-75 %) under rasterna, ofta på undanskymda platser (Olweus, 1999). Idag sker inte mobbning endast i möten mellan människor som t.ex. i skolan, utan också över internet och via mobiltelefonen.

Forskning visar en relativt klar bild om vilka barn eller ungdomar som riskerar att utsättas för mobbning. Olweus (1999) menar att mobboffer kan delas in i två huvudkategorier: det passiva eller undergivna mobboffret och det provocerande mobboffret. Den första kategorin karaktäriseras bl.a. av att barnet/ungdomen upplevs som känsliga och har lätt till gråt. De präglas av dåligt självförtroende och har ofta få vänner som inte sällan är vuxna, t.ex. lärare och föräldrar. Den andra kategorin är mindre vanlig och omfattar ca 15-20 % av mobboffren. Dessa barn/ungdomar är ofta rastlösa, klumpiga och sedda som allmänt besvärliga. Ofta försöker de ge igen då de blir angripna eller försöker hitta svagare personer att själva mobba. (ibid)

Olweus (1999) menar även att det finns gemensamma drag hos barn och ungdomar som riskerar att bli mobbare. Forskning har visat att det sällan är osäkra och ängsliga barn som

mobbar, utan snarare motsatsen. Exempel på kännetecknen hos mobbare kan vara en allmänt positiv attityd till våld, starkt behov av att dominera, uppvisar aggressivt beteende och har svårigheter med att visa medkänsla. Mobbarnas popularitet minskar genom åren, och i nionde klass har dess popularitet minskat så att det ligger under genomsnittselvens omtyckthet bland klasskamrater. De är dock fortfarande populärare än mobbingoffret. (ibid)

Om mobbing har pågått under en tid är det svårt för barn själva att kunna förändra sin situation det behöver oftast hjälp av en vuxen. Forskning visar att det är viktigt med målinriktad och professionella insatser för att kunna förebygga och hjälpa till vid mobbingssituationer (Hoiby, 2002, Olweus, 1999). Barn som blir mobbade skäms och ofta är det för att de själva inte kan få stopp på mobbingen. Om de berättar för någon så är det främst till föräldrarna, med reservation för att föräldrarna inte får gå vidare till någon personal på skolan (Hoiby, 2002).

Har skolorna tydliga och uttalade antimobbings planer så fungerar dessa som vaccin mot mobbing (Hoiby, 2002). Enligt olika utvärderingar minskar mobbningsfrekvensen mellan 30 och 50 procent då skolorna anammar olika program (c. www.skolverket.se). Olweus menar att hans program ger en minskning av mobbing med 30-60 procent (rapport, 2007)

Utvärderingarna har dock mötts med skepsis då det framförallt är programföreträdaren själv som genomfört dem. (c. www.skolverket.se). Forskaren Tomas Matti har funnit goda resultat då han utvärderat Olweusprogrammet. Andra program som enligt Matti har gett goda resultat är Klassmorfar och Skolkomet. Forskaren Thomas Nordahl m.fl. har studerat förebyggande program i Norge. Även här visar Olweusprogrammet goda resultat. Två andra program som visar goda resultat är StegVis och Lions Quest men än så länge anses inte programmen vara tillräckligt utvärderade. Lp-programmet är ett program där man arbetar bredare än med bara mobbningsminskning som visar goda resultat (c. www.skolverket.se)

5. Förförståelse och hypotes

Vi hade ingen större förförståelse gällande mobbing i skolan innan vi började med vår uppsats. Via egna erfarenhet genom att en gång i tiden själva gått på högstadiet vet vi att skolan kan vara en ganska tuff miljö. Vi har alla känt någon under vår högstadietid som varit utsatt för mobbing. Vår upplevelse från media och omgivning är att klimatet i skolan blivit hårdare. Det vi också reflekterat över är att mobbingen nu för tiden inte stannar i skolan utan följer med elever hem via mobiltelefoner och datorer. Genom medierna viste vi också att skolan genom lagstiftning och förordningar har en skyldighet att arbeta förebyggande mot

mobbning, och kan annars riskera att få betala skadestånd till utsatta elever. Vår hypotes är att det kan finnas en tendens till relation mellan hur skolorna arbetar förebyggande och elevernas erfarenheter av utsatthet gällande mobbning. Vi antar att ju mer förebyggande arbete mot mobbning skolorna gör desto mindre frekvens av mobbning bland eleverna.

6. Syfte

Studiens syfte är att undersöka hur många av eleverna i årskurs nio i tre av Uddevalla kommuns kommunala skolor som är utsatta för mobbning. Vi ämnar även undersöka hur dessa skolor arbetar förebyggande gällande mobbning. Syftet är också att se om det finns någon tendens till relation mellan elevernas erfarenhet av utsatthet gällande mobbning och hur rektorer och kuratorer benämner skolornas förebyggande arbete mot mobbning på våra tre skolor. Då vi gör en kvantitativ enkätundersökning och en kvalitativ undersökning i form av intervjuer så går det inte att påvisa något säkert samband mellan resultaten i dessa undersökningar när det gäller elevers erfarenheter av mobbning och skolans förebyggande arbete. Denna tendens till relation mellan elevers erfarenheter och skolan förebyggande arbete gällande mobbning är dock något som vi i vår uppsats vill belysa.

7. Våra frågeställningar

1. Hur många av eleverna i årskurs nio i tre av Uddevalla kommuns kommunala skolor är utsatta för mobbning?
2. Hur arbetar tre av Uddevalla kommuns skolor förebyggande mot mobbning?
3. Finns det någon tendens till relation mellan hur rektorer och kuratorer benämner sitt förebyggande arbete och elevernas erfarenheter av utsatthet gällande mobbning?

8. Centrala begrepp

8.1 Mobbing

Vi har valt att utgå från Olweus definition av begreppet mobbning i vår undersökning. Han menar att en person är mobbad om han eller hon upprepade gånger under en viss tid blir utsatta för negativa handlingar från en eller flera personer. Med negativ handling menas ett beteende som har till syfte att orsaka en annan människa obehag eller skada. Några exempel är fysisk kontakt, ord eller på annat sätt genom grimaser, gester eller utfrysning. En förutsättning för den negativa handlingen skall betraktas som mobbning är enligt Olweus (1999) att det råder en obalans i styrkeförhållandet, att den som blir utsatt har svårt att försvara sig (Olweus, 1999).

Denna definition använde vi även i vår enkät som information till våra respondenter. Definitionen är sammanfattad i enkäten på samma sätt som Lunds kommun gjort på sin hemsida (www.lund.se). (Se bilaga 2)

8.2 Förebyggande

Åtgärder som utförs i förväg för att förhindra att en skadlig utveckling sker. (www.ne.se)

8.3 Kränkande behandling – ett samlingsbegrepp

”I skollagen, läroplanerna och förarbetena till dessa, används begreppet ”kränkande behandling” som ett samlingsbegrepp för olika former av kränkningar. Mobbning och rasistiska beteenden är exempel på kränkning som särskilt nämns i skollagen. Gemensamt för all kränkande behandling är att någon eller några kränker principen om alla människors lika värde. Kränkningar kan utövas av en eller flera personer mot en eller flera personer och kan ske i alla miljöer – när som helst. Det kan ske vid enstaka tillfällen eller systematiskt och återkommande”. (Skolverket,2008,sid 15)

8.4 Förklaringar av funktioner i skolan

Nedan följer begrepp som kuratorerna och rektorerna i våra intervjuer använder sig av när de förklarar hur deras förebyggande arbete mot mobbning ser ut. En del av begreppen används på flera skolor även fast de skolornas rektorer och kuratorer inte redovisas som källor, se intervjuerna.

Kamratstödjarna (Kisarna)

Utvalda elever som har till uppgift att vara de vuxnas öron och ögon i korridorerna, och på så sätt förebygga mobbning. (Intervju kurator 2)

Elevassistenter

Arbetar med elever som behöver stöd i undervisning men även socialt sett. (Intervju rektor 3)

Trygghetsgruppen

En grupp som arbetar med mobbningsärenden och som består av en kurator, båda rektorerna och lärare från alla stadier. (Intervju kurator Skola1)

Måbragruppen

En grupp som arbetar med mobbningsärenden och som består av kuratorn tillsammans med lärarrepresentanter och skolvärdar. Gruppen arbetar även med frågor kring klimatet på skolan, och hur likabehandlingsplanen ser ut, samt sammanfattar resultatet från trygghetsundersökningen. (Intervju rektor Skola2)

Elevhälsoteamet

En grupp som består av rektorn, socialpedagogen och sjuksköterskor som arbetar med frågor om elevers fysiska och psykiska hälsa. (Intervjuer rektor Skola1)

Skolvärdinna

Är ute bland eleverna på rasterna och finns även med på vissa lektioner. Har som främsta uppgift att få elever som hänger i korridoren att gå på lektion. (Intervju rektor Skola3)

Handledare

Alla elever på skolan har en lärare som är deras handledare som de kan vända sig till med olika frågor. Handledarna har 15 elever var i olika årskurser. (Intervju rektor Skola3)

Livskunskap

Obligatoriskt ämne på schemat i Uddevallas kommunala skolor från och med detta år. Ett ämne där etiska och moraliska diskussioner varvas med praktiska värderingsövningar. (Intervjuer kurator Skola3)

9. Metod

Vi har valt att använda oss av metodtriangulering genom att använda oss både av kvantitativa och kvalitativa undersökningsinstrument. Detta för att öka validiteten i undersökningen gällande vår frågeställning om det föreligger någon korrelation mellan elevernas utsatthet gällande mobbning och skolans förebyggande arbete. Man använder sig av metodtriangulering för att få olika infallsvinklar och på så sätt låta metoderna komplettera varandra för att få en fördjupad förståelse av ett problem (Larsson, 2005). I vår studie vill vi ta reda på antalet elever som upplever sig vara utsatta för mobbning och hur skolorna arbetar förebyggande. Vi anser därför metodtriangulering, i form av både kvantitativ metod och kvalitativ metod lämpar sig bra för vår studies syfte och frågeställningar.

Vår uppsats består av en kvantitativ del i form av en enkätstudie och en kvalitativ del genom intervjuer.

9.1 Datainsamling

Vi har haft en kvantitativ ansats när vi genomförde vår enkätstudie på tre av Uddevalla kommuns kommunala skolor. Studien avgränsades till att bara innefatta elever i årskurs nio. Syftet med enkätstudien var bland annat att undersöka hur många av respondenterna som upplevt mobbning, och vad de anser skolan borde göra för att förebygga mobbning. Eftersom enkäten innehåller öppna frågor så har även denna del av studien kvalitativa inslag, detta ger enkäten en bredare metodologisk ansats. Vi valde att inkludera öppna frågor då vi eftersträvar en balans mellan våra respondenter i enkätstudien och våra informanter i intervjuerna. Varför vi valde att genomföra en enkät berodde på att vi ville få ett så stort material som möjligt. Tidsaspekten tillät inte intervjuer med ca 220 elever, inte heller tidsutrymme till en total enkätundersökning till samtliga elever i årskurs nio i Uddevalla kommun fanns. Metoden passar även ihop med våra frågeställningar då vår huvudfråga handlar om hur många av eleverna i årskurs nio som är utsatta för mobbning i tre av Uddevalla kommun kommunala skolor.

Kvantitativ metod handlar bland annat om att utforska frekvens och antal av respondenter som tycker något (Elofsson, 2005). Med tanke på vår huvudfrågeställning gällande hur stor frekvensen av mobbning är bland elever i årskurs nio så blir en kvantitativ ansats mest relevant. En kvalitativ intervju med samtliga elever hade medfört att materialet hade blivit mycket omfattande och därför ohanterbart (Kvale, 1997). Vi tror att nackdelar med den kvantitativa metoden kan vara att det inte finns utrymme för informanten att motivera svaren, det finns också en risk att informanten väljer att hoppa över frågor av olika anledningar. Vi har använt frågor som Olweus använt i sina enkätundersökningar, Elofsson, 2005 menar att man skall försöka att så mycket som möjligt använda frågor som redan andra har använt. Detta för att frågorna redan är testade och man undviker då felformuleringar och syftningsfel (Elofsson, 2005).

9.2 Intervjuer

Vi har utfört kvalitativa intervjuer med rektorer och kuratorer på de skolor som enkäten genomfördes på. Vårt syfte med intervjuerna var att undersöka hur skolorna arbetar förebyggande mot mobbning. Vi valde att använda oss av kvalitativ metod då utrymme för detta fanns och att vi anser att syftet och våra frågeställningar bäst kan besvaras genom

intervjuer med de som ansvarar för det förebyggande arbetet mot mobbning på skolorna. Vi skulle ha kunnat lämna ut enkäter till rektorer och kuratorer, men vi anser att vi genom intervjuer får en bredare förståelse och kunskap. Det som dock kan kritiseras, som vi är medvetna om, är att rektorerna och kuratorerna därmed får ett större utrymme än eleverna att uttrycka sina åsikter. Vi kunde ha valt ut en grupp av elever och genomfört intervjuer, det hade dock medfört generaliserbarhets problem, vi hade enbart kunnat säga något om dem som blev intervjuade. Vi önskar i vår uppsats kunna säga något om mobbningsfrekvens hos målpopulationen, samtliga nionde klassare i tre av Uddevalla kommun skolor.

9.3 Enkät

Studien har utförts med hjälp av gruppenkäter, vilket är den vanligaste formen i sådana studier som vi utfört. De flesta som vi ämnade få med i studien är samlade på en plats. Främsta fördelarna med att göra gruppundersökningar är att respondenterna får en möjlighet att få förklarat för sig syftet och frågeställningar om något skulle vara oklart, samt att svarsfrekvens är relativt hög, risken för bortfall är mindre än vid postenkäter (Trost, 2001).

Vissa av våra frågor kommer att ställas med kvalitativ ansats, öppna frågor, som ger eleverna en möjlighet att utveckla sina svar. Utifrån enkätsvaren på de slutna frågorna kommer vi att mäta frekvensen av dessa elevers empiriska upplevelse angående mobbning, det kommer att framgå i procent och antal.

9.4 Pilotundersökning

Vi har låtit testa enkäten på sex stycken femtonåringar, innan vi gick ut i klasserna och gjorde den primära enkätundersökningen. Detta kallas för en pilotundersökning. Det undersökningen visade var att ordval behövde förtydligas. Vi ändrade formuleringen efter fråga 9. Vi hade enbart skrivit tack för din medverkan, vi lade till att respondenten ej behövde svara på fler frågor, (se bilaga 2). Huvudanledningen till att genomföra en pilotundersökning är att få reda på hur målgruppen reagerar på enkäten, om de förstår den eller inte. Efter det att enkäten väl har varit ute hos våra primärrespondenter är det försent att korrigera den. När vi gör en pilotundersökning så värjer vi oss från flera olika problem, som vi annars kunde ha missat. Ett exempel på problem som kan uppstå är att vi i en fråga ställt flera frågor i en och därmed gör det omöjligt för informanten att svara. Det är viktigt att konstruktionen av enkäten har skett med adekvat språk, att den är lätt för informanten att explicit förstå vad vi ämnar med frågan. Med en pilotundersökning får vi också svar på om tidsramen för ifyllandet av enkäten för informanterna går att hålla. Det ger oss också möjlighet att rent estetiskt kunna forma enkäten

så att den blir så attraktiv och inbjudande som möjligt för informanten, samt att frågeföljden känns bra. (Trost, 2001)

9.5 Urval

Ofta blir det för dyrt och komplicerat att insamla data från hela målpopulationen. För att få insamlingen rättvisande krävs det att man har ett representativt urval. Personerna som ingår i undersökningen skall kunna vara representativa för hela populationen. Man brukar skilja mellan slumpmässiga och icke slumpmässiga urval. (Trost, 2001)

Vi har valt att göra vår undersökning i Uddevalla då vi alla har anknytning till kommunen. Samtliga författare har gått i någon av Uddevallas kommunala skolor.

Vår undersökning ämnar bl.a. studera i hur stor omfattning elever i årskurs nio i tre av i Uddevalla kommuns skolor varit utsatta för mobbning. Vår målpopulation är alla elever i årskurs nio i de skolor vi ämnat undersöka (Elofsson, 2005). Vi har använt oss av ett slumpurval när valet till vilka skolor gjordes som skulle vara med i vår studie. Namnen på Uddevallas alla fem kommunala skolor lades i en mössa och det drogs sedan tre namn. Det visade sig dock att en av de tre skolorna avböjde att delta i vår undersökning. De avböjde enligt uppgift från rektor att delta på grund av tidsbrist. Vi valde då slumpvis ut en annan skola istället för den första skolan. Vi valde av forskningsetiska skäl att undersöka elever utsatthet i årskurs nio, annars hade vårdnadshavarnas tillåtelse för enkätstudien hade behövts. Vår studie omfattar ca 250 elever.

Vår undersökning ämnar också undersöka om det finns någon tendens till relation mellan elevernas utsatthet gällande mobbning och skolans sätt att arbeta förebyggande mot mobbning. För att undersöka detta genomförde vi intervjuer med samtliga rektorer och kuratorer på skolorna. Sammanlagt blev det sex intervjuer med varje skolas rektor och kurator. På de skolor där två rektorer fanns, valde vi de rektorer som hade ansvar för mobbningsfrågor.

Vi började vår datainsamling genom att ringa till de skolor vi fått fram genom vårt urval. Vi kontaktade både rektorer och kuratorer på samtliga skolor. Vi presenterade vår uppsatsidé och gjorde förfrågningar gällande intresse från deras sida. Alla rektorerna ville se enkäten och intervjuguiden innan de fattade något beslut i frågan.

9.6 Spss

Enkäterna operationaliserades in i programmet Spss 17,0. Totalt fick vi 222 enkäter. För att förstå vårt material har vi använt oss av univariat, bivariat och multivariat analys. Detta har skett med hjälp av frekvenstabeller och korstabeller. Univariatanalys, frekvenstabeller använde vi när vi ville få fram svar på en variabel, t.ex. hur många av eleverna har upplevt sig mobbade under de senaste tre månaderna. Detta ger även svar på en av våra huvudfrågeställningar. Korstabell använde vi när vi ville se om de fanns något samband mellan två eller flera variabler som t.ex. skola och utsatthet (Kröner m.fl. 2008). Korstabell eller bivariat analys, som det också kallas används i syfte att svara på vår frågeställning om utsatthet hänger ihop med skola. Multivariat analys har vi använt för att se samband mellan skola, hjälp av skola och pratat med någon vuxen. Syftet med att använda sig av frekvenstabeller och korstabeller är att göra informationen lättförståelig för läsaren, vi har valt att presentera materialet både i procent och i antal, detta för att få en mer rättvisande bild (Körner m.fl., 2008).

Vi har kategoriserat svaren från de öppna frågorna, både under rubriker och skola för skola. Vi skrev ner fullständiga svar i Office Word 2007, detta för att få en överblick över elevernas svar och för att kunna se samband i svaren. Vi valde sedan ut de citat som bäst exemplifierade vad som framkom i resultatet. Alla elevers kommentarer till de öppna frågorna finns att läsa i bilaga 4.

9.7 Reliabilitet

Reliabilitet innebär att mätningarna är korrekt gjorda och att måttet är stabilt och inte störs av variationer som t.ex. tid och plats. Undersökningen måste bygga på ett representativt urval av personer, så att inte tillfälligheter påverkar resultatet (Elofsson, 2005). Vi anser att vårt resultat i den kvantitativa delen kommer att vara testbart, d.v.s. om någon använder sig av vårt metodmaterial kommer de att komma fram till samma resultat som oss.

Reliabiliteten i vår uppsats då det gäller enkätundersökningen kan påverkas av att vi i en skola inte medverkade vid själva enkätundersökningen. Till skillnad mot de två andra skolorna hade dessa elever ingen möjlighet att fråga oss om enkätfrågorna, utan de var tvungna att fråga läraren och fick då dennes tolkning. Vi är också medvetna om att lässvårigheter och missuppfattningar av frågor kommer att påverka reliabilitet i uppsatsen och för att i största mån försökt undvika detta, har enkätfrågorna pilottestats av ungdomar i samma ålder. Reliabiliteten påverkas även på hur stort bortfallet är (Elofsson, 2005).

Reliabiliteten i vår kvalitativa undersökning kan ha påverkats av att det inte var samma person som intervjuade samtliga informanter (Kvale, 1997). Vi utgick dock från samma material och temafrågor. Det kan finnas faktorer som gör att intervjupersonerna vid ett senare tillfälle kan ge delvis andra svar. Faktorer kan t.ex. vara utbildning och att det har nya sätt att arbeta förebyggande. Det som även kan ha påverkat reliabiliteten är att vi på en skola inte var närvarande under själva ifyllandet av enkäten (se kap 9.13).

9.8 Validiteten

Hög validitet innebär att man lyckats mäta det man avsett att mäta (Holme, Solvang, 1997). Vi menar att vi har validitet i den kvantitativa delen, då vi har med hjälp av enkätkonstruktionen och utförande fått fram svaren på de frågorna vi hade för avsikt att söka svar på med hjälp av enkäten. När det gäller den kvalitativa delen så har vi med hjälp av intervjuerna fått svar på våra frågeställningar, och fått fram vad kuratorer och rektorer anser om förebyggande arbete kring mobbning.

Det går att mäta validiteten genom att titta på det utifrån flera olika kriterier. Ett sådant kriterium är den teoretiska validiteten, då är fokus på att arbetet tagit med relevanta variabler, detta har vi gjort i vårt arbete menar vi. Utifrån våra frågeställningar har vi haft kontakt med den målgruppen (elever i åk 9) som vi ämnade studera. Vi har även använt oss i enkätstudien av de variabler som är relevanta för det vi avsåg att mäta t ex variablerna skola och mobbningsfrekvens. En annan form av validitetskriterium är om använda begrepp är väl definierade begrepp och det är något vi gjort utifrån våra problemområden då vi definierat mobbning och också gjort en distinktion mellan mobbning och kränkning (Holme, Solvang, 1997). Det alltid svårt att säga om vi förklarar alla begrepp på ett tillräckligt adekvat sätt.

Svenning (2003) delar upp validitet i två olika kategorier en inre och en yttre validitet. Den inre validiteten handlar om kopplingen mellan teori och empiri, hur arbetet med projektets olika delar hänger ihop. I vår uppsats handlar det om hur vi samlat in data och skapat vår empiri till den kvantitativa delen, i den kvalitativa delen handlat det om att ställt frågorna till rätt människor. Den yttre validiteten handlar om helheten av uppsatsen, om det går att generalisera utifrån vår studie. Den inre validiteten menar vi är hög då vi valt respondenter som motsvarar den grupp av människor som vår frågeställning riktar sig emot. Den yttre validiteten menar vi också är hög då vi valt att intervju personer som har kompetens att kunna bedöma och svara på frågor angående förebyggande arbete (Svenning, 2003).

9.9 Generaliserbarhet

Generaliserbarhet hänger ihop med den så kallade yttre validiteten. Detta handlar då om projektet som helhet. Om det går att generalisera utifrån en specifik studie. Det handlar både om att kunna generalisera från ett urval till en population och från en specifik studie till en allmän teori. Det absolut viktigaste för att överhuvudtaget kunna dra några generella slutsatser från en studie är att den empiriska grunden är korrekt. Alltså om vi har gjort ett tillförlitligt urval (Svenning 2003). Vårt syfte med vår undersökning är inte att generalisera från vårt resultat till att gälla samtliga niondeklassare i varken Sverige eller Uddevalla. Syftet är att undersöka våra tre skolor och se om det finns någon tendens till relation mellan antalet elever som är utsatta för mobbning och skolornas förebyggande arbete. Skillnaden mellan skolorna i antal elever som upplever sig mobbade har vi testat med chi-två test för att se om den skillnaden som finns är signifikant. Alltså om man utför samma studie hundra gånger skulle få samma resultat. För att ett chi-två test skall anses vara signifikant krävs att testet visar på under 0.05 (Wahlgren, 2008).

Vi ämnar inte generalisera utifrån våra intervjuer med rektorer och kuratorer, detta tillhör inte vårt syfte med vår undersökning, då vi vill fokusera på olikheter i förhållningssätt mellan skolorna gällande mobbning. Ingen av skolorna har anammat något speciellt program. Skolorna tillhör olika områden med olika likabehandlingsplaner, men i praktiken finns ingen direkt skillnad mellan dessa planer. Generaliserbarhet över tid handlar om studiens reproducerbarhet, om någon annan med samma instrument en tid senare skulle kunna komma fram till samma resultat (Svenning, 2003). Vår hypotes är att mobbningsfrekvens hänger ihop med skolan förebyggande arbete mot mobbning så om skolan inte förändrat sitt förebyggande arbete så borde resultaten bli lika.

9.10 Bortfallsanalys

En skola valde att avstå från att delta i vår undersökning enligt uppgift p.g.a. tidsbrist. Detta blir då ett externt bortfall. Vi ersatte denna skola med en annan för att få tillräckligt stort underlag till vår undersökning, detta kan ha påverkat resultatet. Fördelen med att lämna ut enkäter klassvis är att bortfallet blir ganska litet, att någon respondent väljer att inte svara på enkäten. Av de enkäter som vi lämnat ut till eleverna är det en respondent som valt att inte fylla i enkäten. Vi har dock ett externt bortfall på 51 respondenter ca 19 %. Det är elever som inte har varit närvarande i klassrummet under den tid då enkäten skulle fyllas i. Vi har även ett internt bortfall då det finns respondenter som valt att inte svara på vissa frågor i enkäten.

Vi tror att det kan finnas olika anledningar till att en respondent väljer att inte svara på en fråga. En anledning kan vara att man anser att frågan är av för känslig karaktär, eller att man inte förstått frågan. Det kan också vara så att man på frågan om kön eller om man bytt klass valt att inte svara p.g.a. rädsla att bli identifierad. Vi kan se att det interna bortfallet varierar lite mellan olika frågor. I genomsnitt ligger bortfallet på ca 0.5-6 % av enkätens slutna frågor. Variationen i bortfall mellan skolorna kan bero på vissa av frågornas känsliga karaktär. Trots bortfall har vi en svarsfrekvens som inte understiger 75 % av de sluta frågorna. På de öppna frågorna har vi en svarsfrekvens som ligger mellan ca 67-100 % vilket vi anser vara ett bra underlag för undersökningen.

När det gäller vår kvalitativa undersökning, intervjuerna, har vi inget bortfall. Vi intervjuade de informanter vi ämnade intervjua.

- Skola 1: 66 elever åk 9. 54 svar. Bortfall 12st ca 18 %
- Skola 2: 117 elever åk 9. 96 svar. Bortfall 21 st. ca 18 %
- Skola 3: 90 elever åk 9. 72 svar. Bortfall 18st 20 %

Sammanlagt 273 elever på våra tre skolor, 222 elever svarade på enkäten. Externt bortfall: 51 elever var ej närvarande och svarade då ej på enkäten, ca 19 % har ej svarat. Internt bortfall: 1 av 222 valde att inte svara på enkäten.

9.11 Etiska övervägande

Vi har valt att utgå från Vetenskapsrådets fyra forskningsetiska principer, som innehåller allmänna huvudkrav på forskning. I samband med utlämnandet av enkäterna och intervjuerna informeras respondenter och informanterna vilken roll de kommer att spela i forskningsstudien, samt att det var fullt frivilligt att medverka och att de själva styrde vilka frågor de ville svara på. Denna princip kallas för information. (Forskningsetiska principer 2002)

Princip nummer två handlar om samtycke. Alla som medverkar i enkätundersökningen och intervjuerna måste samtycka till att vara med på undersökningen, och då ingen av informanterna var under 15 år behövdes ingen vårdnadshavare tillfrågas. Dock är undersökningen av känslig karaktär och överväganden om vårdnadshavares samtycke har vi resonerat om. Vi beslutade dock att på grund av att vi noggrant informerat kring undersökningens frivillighet för eleverna, inte kontakta vårdnadshavare för tillåtelse. Tillåtelse hämtades naturligtvis från lärare och rektor.(ibid)

Princip nummer tre handlar om konfidentialitet. För att kunna garantera anonymitet för samtliga informanter angav eleverna inte sitt namn eller personnummer på enkäten. Då det gäller intervjuerna nämns endast respondenterna vid sina titlar, och resultaten presenteras som ett generellt underlag till enkätundersökningen. Detta gör att specifika skolor inte nämns i samband med resultaten. Alla respondenter i enkätundersökningen lovas anonymitet och har möjlighet att läsa uppsatsen när den är färdig. Informanterna i intervjuerna kan dock ej utlovas absolut anonymitet då risken finns att någon kan lista ut vilken skola det handlar om och därmed vilken kurator eller rektor som svarat på frågorna.(ibid)

Den sista och fjärde principen handlar om nyttjande. Då varken namn eller personnummer uppkommit i samband med undersökningen anser vi att det inte skall finnas risk att informanterna och respondenternas personuppgifter kommer att användas i något icke-vetenskapligt syfte. På sista bladet i enkäten kommer det att finnas information om hur eleverna kan gå tillväga om de behöver någon att prata med. Detta med anledning av att undersökning är av sådan känslig karaktär och att det finns enligt oss ett samhälligt ansvar som forskare att informera om detta. (ibid)

9.12 Avgränsningar

Vi har valt tre stycken av Uddevallas totalt fem grundskolor (c. www.uddevalla.se). Vi har inte möjlighet att ta med alla skolor då vi på grund av tidsaspekten i uppgiften inte tror att vi hade hunnit koda och transkribera alla enkäter och intervjuer. Vi gjorde också avgränsningar vid att välja endast niondeklassare, då dessa under våren har uppnått femton års ålder, vilket är den åldern som gör att vi kan utföra enkäterna utan målsmans kontakt och samtycke (Forskningsetiska principer 2002). Vi har valt att enbart fokusera på mobbning som sker under skoltid. Vi är medvetna om att mobbning förekommer även utanför skoltid genom t.ex. internet och mobilkommunikation. Vårt syfte och frågeställningar är avgränsade till att enbart röra mobbning på skoltid. Vi har gjort denna avgränsning då vi är intresserade av skolans förebyggande arbete mot mobbning. Vi har valt att enbart inkludera rektorer och kuratorer som informanter i våra intervjuer, vi har alltså valt bort lärarna som informanter. Vi gjorde detta då huvudansvaret gällande det förebyggande arbetet ligger hos rektorn. Kuratorn är en nyckelperson när det kommer till det förebyggande arbetet mot mobbning.

9.13 Genomförandet av enkäter och intervjuer

De intervjuer som gjordes är så kallade halvstrukturerade intervjuer, vilket innebär att man har en intervjuguide med övergripande teman, men också under själva intervjun lämnat öppet för följdfrågor, och för respondenten att utveckla olika frågor och svar. Efter intervjun strukturerar man svaren för att de lättare skall kunna bearbetas. Detta kallas för en intervju med öppna frågor (Kvale, 1997). Varje intervju spelades in och skrevs sedan ut. Larsson (2005) menar att det är viktigt att man använder bandspelare vid intervju av flera skäl. Dels för att få datainsamlingen mer korrekt och utförlig, men också med anledning av att man får en gedigen databas när man genomför den kvalitativa analysen (Larsson, 2005).

Samtliga kuratorer och rektorer har fått ta del av intervjufrågorna innan själva intervjun skedde. Innan intervjuerna informerades de om de etiska aspekter som finns. Vi var också tydliga med att informera om att deras anonymitet kan vara svår att garantera, då de som är inblandade i vår undersökning av olika skäl kan gissa sig till vilken kurator eller rektor som uttalat sig. Varje intervju varade ca 40 minuter och samtliga intervjuer ägde rum i enskilda rum inne i skolans lokaler. Vi valde att vara max två som intervjuade vid varje tillfälle för att inte få en överdriven ojämn maktbalans, en som ställde frågorna och en som antecknade.

Under en månads tid uppsöktes samtliga slumpmässigt utvalda högstadieskolor i Uddevalla kommun. Kuratorerna och rektorerna fick innan ta del av enkätfrågorna och det var också de som informerade lärarna om undersökningen. I två av skolorna delade vi ut enkäten till samtliga respondenter i klassrummen. Respondenterna informerades både muntligt och skriftligt om studiens syfte och om anonymitet och frivillighet. Vi fanns närvarande i klassrummen under tiden då enkäten ifylldes, vi kunde därmed vara behjälpliga gällande frågor från eleverna. Vi samlade sedan in samtliga enkäter. Vid skola 1, tillfrågades kuratorn om hon kunde ansvara för att enkätundersökningen gjordes, detta pga. tidsbrist. Dessa klasser informerades av sina lärare om undersökningen och hänvisades till enkätens försättsblad som tydligt beskriver definitionen av mobbning och de etiska riktlinjer som vi följer. Vi är medvetna om att detta kan ha påverkat reliabiliteten i svaren då vi inte var närvarande och kunde se hur det gick till eller hade möjlighet att svara på några frågor. Det vi uppmärksammat gällande svaren för fråga 8 i enkäten för skola 1, är att ingen av eleverna svarat att de inte visste något som skolan gjorde för att förebygga mobbning. Detta har en del elever svarat på de två andra skolorna. Det kan vara så att eleverna fått hjälp av lärare med

information om detta när de skulle svara på frågan. Detta kan vi då ej veta då vi inte själva var med. I de övriga två skolorna informerades vi om de etiska övervägande vi gjort, vilket också här informerades skriftligen högst upp på enkäten tillsammans med en definition av begreppet mobbning.

Varje elev tilldelades en enkät, (se bilaga 2) Samtliga hade ca 20 minuter på sig att fylla i sin blankett, vilket innebar att de har god tid på sig och inte behöver stressa. Momentet skedde i elevernas klassrum under provliknande former, dvs. brett isär dragna bänkar och förbud att prata med varandra under tiden. Uppkom det frågor, vilket det gjorde ibland pga. bristande språkkunskap, var det fritt fram för eleverna att räcka upp handen och ställa en fråga. Ett ord som vissa tyckte var svårt var ordet förebyggande. Antal alternativ varierar och alternativen står ibland i omvänd ordning, detta för att undvika slentrianmässigt ifyllande. Vissa frågor var så kallade öppna frågor där eleven hade möjlighet att svara mer fritt, detta med anledning av att hitta en balans mellan elevers röst gentemot de vuxna, som genom intervjuer har en större möjlighet att tala fritt. När alla var klara vilket de visade genom att lägga enkäten upp och ner på bänken samlade vi in enkäterna utan att titta på dem och lade dem i en låda.

9.14 Litteratursök

Vi började vår litteratursökning med att söka på Göteborgs universitets databaser, libris och gunda. Vi använde orden mobbning, skola och förebyggande. Vi sökte även i social services abstracts, där använde vi ordet bullying och kombinerat det med high school. Vi har även använt sökmotorn google.se med hjälp av orden mobbning, skola och förebyggande.

Sökningar har även gjorts på skolverkets hemsida, där vi då hittat väsentliga rapporter. Bibliotekskatalogen i Uddevalla har också använts för att få tag på litteratur om ämnet mobbning.

10. Teorier

10.1 Makt

Mobbning är i sig ett starkt uttryck för maktövertagande. Mobbaren tillförskansar sig själv en bättre position och status genom att ha kontroll över en annan människa. I Olweus definition av mobbning understryks att det i dessa relationer finns en ojämnlighet i styrkeförhållandet mellan parterna, alltså att relationen är asymmetrisk (Olweus 1999). I den symmetriska relationen är parterna jämbördiga, i en asymmetrisk relation har den ena parten makt över den andra parten och situationen (Andresen, 2002).

I en grupp kan man säga att maktfördelningen kan ha två former, en formell och en informell. Den formella är den som är bestäms via formella normer, organisationsbeskrivningar, befattningsform och det är dessa som ger en del personer större befogenheter än andra. Dessa individer brukar vi benämna som chefer eller ledare. Deras arbete är just detta att bestämma och leda. Vi vet dock att det inte alltid är de som verkligen bestämmer. I en skola är denna ledare läraren i klassrummet och dennes chef, rektorn. Den andra formen är den informella. Deras makt finns ej i något fastslaget dokument och kan därför vara svårare att uppmärksamma. Denna makt följer dock vanligtvis någon form av praxis. Erfarenhet, högre ålder, eller när det gäller barn, fysisk styrka eller nyaste mobiltelefon är exempel på egenskaper. Det kan även finnas relationistiska orsaker till maktfördelningen. En elev eller en grupp elever kan ha makt över andra genom att psykiskt eller fysiskt hota dessa. Motsatsen kan också föreligga att man genom belöningar får andra att göra saker som de annars inte skulle ha gjort. Exempel: Om du slår Kalle så får du vara med oss på nästa rast. Det finns olika sorters makt, legaliserad makt genom t.ex. befattning och lagar. Tvångsmakt, genom t.ex. att genom hot och våld få sin vilja igenom över andras. Andlig makt, genom t.ex. givande eller undanhållande av kärlek och vänskap (Angelöw, Jonsson 1990).

Foucault menar enligt Nilsson (2008) att makt och kunskap inte går att särskilja, han menar att det inte går att utöva makt utan kunskap och att det är omöjligt för kunskap att inte framkalla makt. Foucault säger att dessa begrepp är beroende av varandra. Foucault menar att det inte går att besitta makt utan att utöva den. Makt är alltså något som inte finns latent utan ett aktivt agerande. Makt är även något som är under ständig förändring, detta innebär att styrkeförhållandena alltid kan ändras. Enligt Nilsson (2008) säger Foucault att makten utövas från en strategisk position och det är denna position som är viktig att belysa och inte själva personen som utövar den. Foucault menar vidare enligt Nilsson (2008) att makten är rationell om man ser till de metoder som den utövas med. Han menar också att de flesta makthandlingar är medvetna och kalkylerade men att utövaren inte kan kontrollera resultatet, det finns alltid en osäkerhetsfaktor. Detta innebär att styrkeförhållandena kan förändras (Nilsson 2008). Foucaults begrepp sanningsregimer menar Swärd och Starrin, (2006) är de diskurser kring ett socialt problem som skall ha företräde framför andra. Detta innebär att dessa tränger ut alternativa tolkningar och får företräde och uppnår status av att vara sanna. Enligt Weber betyder ordet makt:

”Sannolikheten att få igenom sin vilja i en social relation trots motstånd, oavsett varpå denna sannolikhet beror på” (Weber 1983, sid 37)

10.2 Stigma

I vårt samhälle finns det enligt Goffman (1963/2007) kategoriseringar av människor som uppstår utifrån personens egenskap. För att en persons egenskap skall nedvärderas krävs det att den avviker på ett negativt sätt från normen i vårt samhälle. Dessa normer skapas av de individer som anser sig vara ”normala”. Enligt dessa stör den avvikande interaktionen. De som avviker från det ”normala” ser inte sig själva som avvikande och genom upptäckten av att andra uppfattar dem som annorlunda, uppstår en brist på överensstämmelse mellan dennes verkliga och tillskrivna sociala identitet. Personen har nu upptäckt att det finns något att skämmas för i sin person och de ”normalas” bemötande leder ofta till självnedvärdering. Ett *stigma* har skapats. (Goffman, 1963/2007)

Goffman beskriver i sin bok ”stigma” tre olika typer av stigma:

1. Kroppsliga missbildningar, exempelvis ett fysiskt handikapp.
2. Fläckar på den personliga karaktären, exempelvis alkoholism.
3. Tribala stigmat, bland annat religion, etnicitet, nation och kön.

Enligt Goffman (1963/2007) kan Stigma vara både synligt och osynligt. Exempel på synliga stigmat är hudfärg eller en missbildad kroppsdel. Då stigmat inte går att dölja måste personen leva med omvärldens fördomar. Goffman benämner detta som misskrediterade situationer. Goffman beskriver även misskreditabla situationer. Detta betyder att en person med ett osynligt stigma inte behöver bli utsatt av omvärldens fördomar på samma vis, eftersom denne kan dölja sitt stigma (ibid.). Exempel på osynligt stigma kan vara religion eller sexuell läggning.

10.3 Organisationsteori

Organisationsteori är en stor och komplex teori som vi inte gör något anspråk på att kunna förstå och förklara i sin helhet. Nedan följer en sammanfattad historisk beskrivning av teorin.

Organisationsteori är ett relativt nytt ämnesområde, det var först under 1900-talet som de första systematiska studierna om hur organisationer fungerar genomfördes.

Organisationsteorin har som syfte att öka vår kunskap om hur människor samverkar och hur olika verksamheter leds och organiseras. (Jacobsen, Thorsvik, 2002)

Det som skett under 1900-talet är att organisationsteori gått från att ha varit slutna system, där det inte togs någon hänsyn till yttre påverkan, till att vara öppna system, där

organisationen och omgivningen är inbäddad i ett beroende av varandra. Som en kritik mot äldre organisations teorier, har under 1970 talet, nyinstitutionell teori skapats. (Grape, Blom, 2006)

10.3.1 Nyinstitutionell organisationsteori

Nyinstitutionell organisationsteori är en av de senare moderna organisationsteorierna. Denna teori har fått en allt mer betydande roll inom organisationsanalysen. Ett av de genomgående grunddragen i teorin är att organisationer är öppna system som interagerar med sin omgivning (Johansson, 2006). Människan beskrivs som en skapare av den sociala verkligheten, Där språket har stor betydelse (Blom, 2006).

Organisatoriska fält innebär att ett fält består av organisationer som sysslar med samma saker. Dessa eftersträvar att förena kunskaper om omgivningens inverkan på fältet, men med fokus på den enskilde aktören (Johansson, 2006). I vårt fall så skulle vi kunna se att den enskilda aktören är en skola, organisation. Och att Uddevallas skolor tillsammans är ett organisatoriskt fält.

Inom fältet strävar organisationerna efter att bli mer lika varandra. Denna homogeniseringsprocess benämns inom denna teori som isomorfi och isomorfa processer. Man skiljer på tre olika isomorfier: tvingande, mimetisk och normativ.(ibid)

Tvingade isomorfi: Är ett resultat av tvingande informella och formella krav som svagare organisationerna utsätts för av de starkare organisationerna. De formella krav som skolor kan utsättas för kan t.ex. vara kommunala och/eller statliga. Politikens beslut på olika nivåer är ett exempel, hårda besparingsdirektiv i kommunen är ett annat exempel på krav som påverkar skolan. Konsekvenserna av detta kan t.ex. bli neddragningar av olika slags resurser, som i sin tur påverkar skolans klimat. (ibid)

Mimetisk isomorfi: Organisationens osäkerhet driver den att härma lyckade organisationer. På så sätt försöker organisationen att nå framgång. (Backlund, 2007)

Våra skolor har vissa likheter i sitt arbete mot mobbning. Det kan vara slumpen som avgjort det eller så har skolorna anammat varandras fungerande koncept.

Normativ isomorfi: Yrkesgrupper skapar egna normer, metoder och värderingar som blir specifika för just den professionen. Johansson (2006) menar att olika yrkeskategorier riktar

sina respektive organisationer åt samma håll. En skola innehåller många olika professioner, allt från lärare, socionomer, sjuksköterskor mm, som alla har med sig olika normer och värderingar från sina utbildningar och tidigare arbetsplatser. Inom skolvärden är skolan deras gemensamma arbetsplats där de tillsammans skapar egna normer och värderingar just för den skolan/organisationen. Detta påverkar arbetet i organisationen på olika sätt. Då det förebyggande arbetet mot mobbning är en del av arbetet i skolan som organisation, påverkas det också.

11. Resultat

11.1 Kvantitativ enkätundersökning

På skola 1 har 54 respondenter deltagit i vår enkätundersökning, på skola 2, 96 st och på skola 3, 72st. Av våra 222 respondenter har 219 svarat på fråga 1 om vilket kön de tillhör. 117 eller ca 53 % är tjejer och 102 eller ca 47 % är killar. 3 respondenter valde att inte svara på frågan.

Fråga 2 angående om man bytt klass under högstadiet har 29 eller ca 13 % av respondenter svarat att de gjort detta. 3 respondenter har valt att inte svara på frågan. Det vi har uppmärksammat är att det är samma personer som valt att avstå från att svara på både fråga 1 och 2.

Tabellen nedan visar svar på fråga 9

Tabell 1. Frekvens av totalt antal svarande och bortfall samt upplevt sig mobbade ja/nej

Svars alternativ	Antal	Procent	Giltig procent
Ja	26	11,7	12,3
Nej	186	83,8	87,7
Total	212	95,5	100
Bortfall	10	4,5	
Total	222	100	

Av 222 respondenter har vi ett bortfall på tio personer som inte har svarat på frågan om de upplevt sig mobbade under de tre senaste månaderna. Det vi kan se är att det är 26 personer eller 12.3 % av dem som svarade på frågan, som upplevt sig mobbade.

Tabell 2. Antal mobbade i förhållande till skola

Skola 1,2,3		Har du upplevt dig mobbad under de senaste tre månaderna?		
		Ja	Nej	Total
Skola 1	Antal	9	42	51
	%	17,6%	82,4%	100%
Skola 2	Antal	10	84	94
	%	10,6%	89,4%	100%
Skola 3	Antal	7	60	67
	%	10,4%	89,6%	100%
Total	Antal	26	186	212
	%	12,3%	87,7%	100%

Det vi kan se i tabell 2 är att elever på skola 1 procentuellt sett upplever sig mer mobbade än elever i de andra skolorna. Bortfallet på denna fråga är 4.5% eller 10 respondenter. Bortfallet på denna fråga är lite högre än det generella inre bortfallet. Detta kan bero på frågans känsliga karaktär. Vi har genomfört ett chi-två test som visar på ca 0.4. Det finns en procentuell skillnad mellan skolorna men skillnaden är inte signifikant.

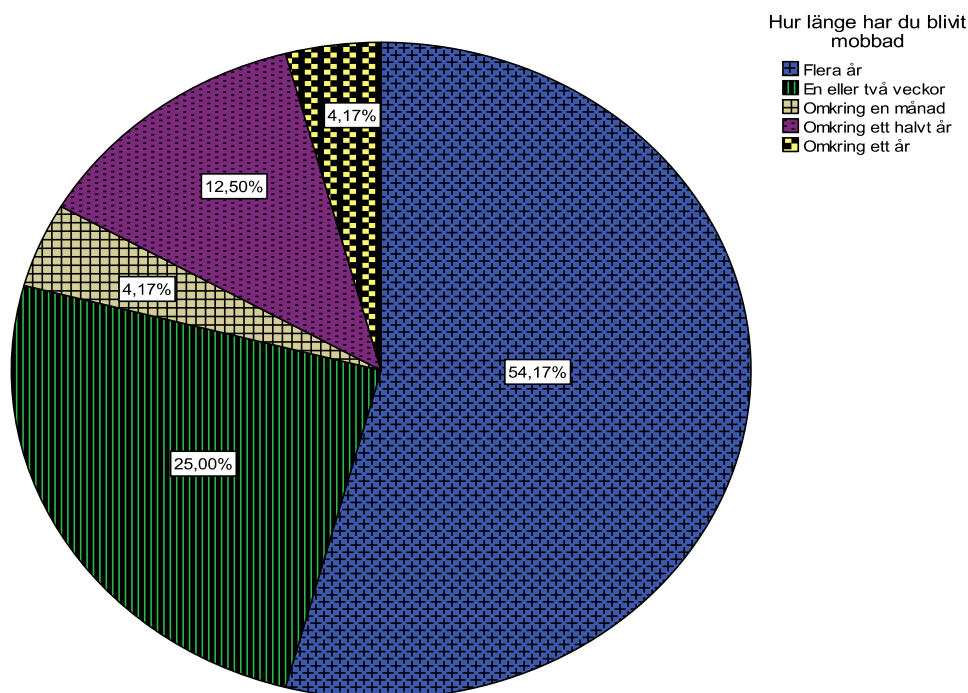
Tabell 3. Någon skillnad i antal mellan tjejer och killar

Kön	Har du upplevt dig mobbad under de senaste tre månaderna?	
Tjej	Antal	14
Kille	Antal	11
Total		25

Av totalt 222 stycken respondenter har 26 svarat att de någon gång under det tre senaste månaderna upplevt sig mobbade. Av dessa 26 har 1 inte svarat på frågan om kön. Det vi kan se är att det inte skiljer sig något nämnvärt mellan tjejer och killar.

Av de elever som svarade på fråga två angående bytt klass under högstadiet har ca 21.4% upplevt sig mobbade. Siffran för de elever som inte bytt klass är 10.4%. Det är alltså en ökning med över ca 10 % om man jämför de elever som bytt klass och de som inte har det.

Tabell 4 Hur länge har mobbningen pågått

Av 26 respondenter som svarade ja på frågan om det varit utsatta för mobbning de tre senaste månaderna, är det tre som inte svara på frågan om hur länge det varit utsatta för mobbning. Det vi kan se i diagrammet är att vanligaste svaret är att mobbningen pågått i flera år.

I fråga 3 vill jämföra de som anser sig mobbade med dem som inte anser sig mobbade men ändå blir utsatta för vad vi definierar som mobbning. Detta är intressant då vi vill se om elever passar in i definitionen för att vara mobbade men ändå väljer att inte definiera sig själva som mobbade. Fråga 3 har nio stycken påståenden för respondenten att ta ställning till.

Fråga 3.1. Nästan alla av de elever som känner sig mobbade blir detta genom hån, förlöjligande, kallade öknamn och blir retade på obehagliga och sårande sätt. Detta händer vid upprepade tillfällen. Av de elever som inte anser sig vara mobbade blir ca 18 % utsatta för samma sak. Jämförelsen mellan skolorna visar att skola 1 har flest elever som blivit hånade,

förlöjligade och kallade öknamn, det är ca 35 % av respondenterna på skola 1. På skola 2 är siffran 25 % och på skola 3 ca 27 %.

Fråga 3.2. Av dem som är mobbade är nästan hälften utsatta för rycktesspridning, av det som inte anser sig vara mobbade är det 16 % som varit utsatta för detta en gång eller flera. Det är flest respondenter på skola 1 som någon gång varit utsatta för detta, ca 33 % av respondenterna på skola 1, 26 % på skola 2 och 14 % på skola 3.

Fråga 3.3. 23 elever eller ca 12 % av de respondenter som uppger att de inte anser sig vara mobbade har vid minst ett tillfälle blivit utsatta för fysiskt våld. Av dem som anser sig vara mobbade är siffran 10 elever, ca 39 %. 22 % av respondenterna på skola 1 har någon gång blivit utsatt för fysiskt våld, ca 20 % på skola 2 och ca 6 % på skola 3.

Fråga 3.4. Det man kan utläsa av svaren är att de som upplever sig mobbade i mycket större utsträckning är ignorerade av kamratkretsen. Hela 17 stycken av 26 personer uppger att de upplevt detta minst en gång, ca 65 %. Ca 17 % av eleverna på skola 1 har upplevt sig utestängda från kamratkretsen, ca 15 % på skola 2 och ca 10 % på skola 3

Tabell 5. Antal av Mobbad och icke mobbades upplevelser av verbala kränkningar.

Jag har fått höra obehagliga ord eller kommentarer med sexuell innebörd ("hora", "bög", "lespa", ord för könsorganen osv.)		Har du upplevt dig mobbad under de senaste tre månaderna?		
		Ja	Nej	Total
Inte alls	Antal	4	128	132
En gång	Antal	7	16	23
Flera gånger	Antal	15	41	56
Total	Antal	26	185	211

Fråga 3.5. De vi kan se är att bland de mobbade har över hälften fått höra obehagliga kommentarer med sexuell innebörd. Av de som inte anser sig mobbade har över en femtedel flera gånger blivit kallade ord som bög eller hora. Ca 43 % av respondenterna på skola 1 har

någon gång fått höra obehagliga ord med sexuell innebörd, ca 44 % på att skola 2 och ca 27 % på skola 3.

Fråga 3.6. 24 elever har någon gång eller flera blivit framtagna pengar eller fått saker förstörda i skolan. Det är betydligt vanligare att detta inträffar för en elev som är mobbad än för en elev som inte är det. Av dem som svarade en gång eller flera har ca 30 % av dem som upplever sig mobbade varit utsatta för detta medan bara ca 8 % av de elever som inte upplevt sig mobbade. Ca 17 % av respondenterna på skola 1 har någon gång varit utsatta för detta, ca 15 % på skola 2 och 3 % på skola 3.

Fråga 3.7. Det är vanligare att de personer som anser sig vara mobbade även blir utsatta för hot och tvingade att göra saker mot sin vilja. 11 respondenter har upplevt detta vid ett eller flera tillfällen. Det förekommer dock även bland de respondenter som inte anser sig vara mobbade, 6 respondenter har varit utsatta för detta en eller flera gånger. Ca 9 % av respondenterna på skola 1 har någon gång varit utsatta för detta, ca 12 % på skola 2 och ca 1 % på skola 3.

6. Antal som blivit mobbad på annat sätt.

Jag har blivit mobbad på annat sätt		Har du upplevt dig mobbad under de senaste tre månaderna?		
		Ja	Nej	Total
Inte alls	Antal	8	173	181
En gång	Antal	8	10	18
Flera gånger	Antal	9	3	12
Total	Antal	25	186	211

Fråga 3.8. Det finns respondenter som upplevt sig mobbade på annat sätt än dem som vi exemplifierat i påståendena i fråga 3. Av de respondenter som i fråga 9 svarat att de inte upplevt sig mobbade har 13st svarat på denna fråga att de känt sig mobbade på annat vis. De har alltså i fråga 3.8 svarat att de känt sig mobbade och i fråga 9 att de inte känt sig mobbade. 17 respondenter av dem som svarat att de någon gång känt sig mobbade har svarat att de känt sig mobbade även på annat sätt än de vi exemplifierat i fråga 3. Ca 17 % av respondenterna på skola 1 har svarat att de någon gång känt sig mobbade på annat vis, ca 19 % på skola 2 och 6% på skola 3.

Fråga 3.9. Det är ca 23 % av dem som upplevt sig mobbade som fått höra obehagliga kommentarer om hudfärg och ursprung. Av dem som inte upplevt sig mobbade är det ca: 14 % som fått höra obehagliga kommentarer om hudfärg och ursprung. Ca 13 % av respondenterna på skola 1 har svarat att de någon gång fått höra obehagliga kommentarer om hudfärg och ursprung, 20 % på skola 2 och 10 % på skola 3.

Det vi har sett i en del enkäter är att vissa elever garderat sig på fråga 3, de har själva kryssat i att de varit utsatta för en händelse vid ett flertal tillfällen men skrivit i marginalen att det skulle ha varit på skoj.

7. Vetskap om någon på respektive skola som är mobbad.

Skola 1,2, 3		Vet du om någon som är mobbad bland eleverna på skolan?		
		Ja	Nej	Total
Skola 1	Antal	46	8	54
	%	85,2%	14,8%	100%
Skola 2	Antal	43	48	91
	%	47,3%	52,7%	100%
Skola 3	Antal	40	30	70
	%	57,1%	42,9%	100%
Total	Antal	129	86	215
	%	12,3%	87,7%	100%

Många av respondenterna vet om någon som är mobbad. På skola 1 vet nästan alla om någon som är mobbad.

8. Ser personalen mobbningen

Skola 1,2, 3		Tycker du att skolpersonalen ser all mobbning som pågår i skolan?				
		<u>Sällan</u>	<u>Ja</u>	<u>Nej</u>	<u>Oftast</u>	<u>Total</u>
Skola 1	Antal	26	4	19	5	54
	%	48,1%	7,4%	35,2%	9,3%	100%
Skola 2	Antal	47	5	32	9	93
	%	50,5%	5,4%	34,4%	9,7%	100%
Skola 3	Antal	34	1	21	14	70
	%	48,6%	1,4%	30,0%	20%	100%
Total	Antal	107	10	72	28	217
	%	49,3%	4,6%	33,2%	12,9%	100%

Genomgående är att respondenterna tycker att skolpersonalen inte eller sällan ser all mobbning som pågår i skolan.

9. Har du varit med och mobbat någon

Skola 1,2,3		Har du varit med och mobbat någon?		
		<u>Ja</u>	<u>Nej</u>	<u>Total</u>
Skola 1	Antal	12	39	51
	%	23.5%	76.5 %	100%
Skola 2	Antal	16	75	91
	%	17.6%	82.4%	100%
Skola 3	Antal	10	58	68
	%	14.7%	85.3%	100%
Total	Antal	38	172	210
	%	18%	82%	100%

När det gäller kön så kan vi se en skillnad mellan killar och tjejer när det gäller om man svarat att man varit med och mobbat någon. Ca 29 % av killarna säger att de varit delaktiga med att mobba någon medan bara ca 9 % av tjejerna svarat detta.

Här presenteras svaren från våra öppna frågor 4 och 8. Vi har valt att presentera svaren från varje fråga sammanfattningsvis och i teman.(Se bilaga 4)

Här presenteras svaren från vår öppna fråga 4. Vi har valt att presentera svaren från varje fråga sammanfattningsvis och i teman. (Se bilaga 4)

Fråga 4 lyder: Vet du vad man gör för att förebygga mobbning på din skola?

Skola 1. På skola 1 svarade nästan alla respondenter att de hade Kisare (kamratstödare), och vad respondenterna kallar för antimobbningsgrupp, mobbningsgrupp, mobbningsteamet eller trygghetsgrupp. Det finns blandade åsikter bland respondenterna, en del tycker att mobbningsgruppen och Kisarna fungerar bra medan andra tycker att det fungerar dåligt.

Skola2. Ett utmärkande tema är att många av respondenterna nämner Kisare (kamratstödare). En del svarade att man brukade prata med personerna som var inblandade. Några få nämner kurator och skolsköterska. De flesta som svarade på frågan svarade att de inte visste vad skolan gör eller att de tycker att skolan inte gör något alls.

Skola 3. På skola 3 svarade många respondenter att man pratar med lärare eller övrig personal. Det var nästan ingen som visste om någon mobbningsgrupp. Ingen nämner kuratorn som en person att prata med. Väldigt många visste inte något som skolan gör för att förebygga mobbning.

Fråga 8 Vad tycker du att skolan borde göra för att förebygga mobbning?

Skola 1. Många elever tycker att det måste finnas mer personal ute bland eleverna. En del skriver också att lärare måste uppmärksamma, se och bry sig mer om utsatta elever. Vissa tycker att det som finns gällande det förebyggande arbetet mot mobbning bör förbättras. Några ansåg att man skall ta tag i problemet snabbare.

”Ta mer allvarligt en vad de gör ha förståelse för ungdomars sätt att se på saker. Rör sig mer i korridorerna.” elev skola 3

Skola2. Många av eleverna efterlyser mer personal i korridorerna. De säger också att lärare och personal även måste se och lyssna på eleverna och vara mer engagerade och aktiva. Vissa elever ger gruppaktiviteter som förslag på hur man kan förebygga mobbning, andra föreslår ökad kunskap genom t.ex. föreläsningar bland eleverna om hur det känns att vara mobbad.

*”Ta tag och verkligen försöka bry sig för jag tror att vissa vuxna inte egentligen förstår hur det är. Ibland räcker det inte med att bara prata med den skyldige.”
elev skola 2*

Skola 3. Många respondenter tycker att det behövs mer personal som uppmärksammar och som finns i korridorerna. En del respondenter skrev om att man skall lära sig visa respekt för varandra. Andra talade om att det behövdes mer kunskap om mobbning bland eleverna. Några skrev att de tyckte att de vuxna i skola måste lyssna och ta eleverna mer på allvar. En del skriver att de tycker att man skall prata mer om mobbning och att det är viktigt att elever som är mobbade har någon att prata med.

”Jag tycker rektor med kurator m.fl. ska prata mer med elever om vad som gäller och vad de gör för att förebygga.” elev skola 3

Det är endast de respondenter som skrivit att de varit utsatt för mobbning som har fyllt i resterande frågor. 26 stycken

Var har mobbingen skett är fråga 10 (se bilaga 2)

Fråga 10.1. 6 stycken av 26 respondenter, ca: 23 %, har upplevt sig mobbade på skolgården, 4 st, ca 15 %, på att skola 1 och 1st på att skola 2 och 3, eller ca 4 % på vardera skola.

Fråga 10.2. På skola 1 har 9st, ca: 35 % stycken skrivit att det varit utsatta för mobbning i korridoren. På skola 2 respektive 3 har 7 st. respondenter på vardera skolan, känt sig mobbade i korridoren. Det är totalt 23 stycken av 26, ca 88 %, som upplevt sig mobbade i korridorerna.

Fråga 10.3. Total har 9 respondenter av totalt 26, ca: 35 %, upplevt mobbingen i klassrummet. Det är 6 st, ca: 23 % och på att skola 1 och 3st, ca: 12 % stycken på att skola 2. Medan det på skola 3 inte finns någon respondent som upplevt sig mobbad i klassrummet.

Fråga 10.4. Även på denna fråga om mobbning i omklädningsrummet är det totalt 9 av 26, ca: 35 %, av respondenterna som svarat att mobbningen ägt rum i omklädningsrummet. På skola 1 är det 5 st., ca: 19 %, och på att skola 2 och 3 är 2 stycken, ca:8 %, på vardera skolan.

Fråga 10.5. 5 st., ca: 19 %, av de respondenter som upplevt sig mobbade svarade att mobbingen skett i matsalen. Det var 1st, ca: 4 % på att skola 1 och 2st, ca: 8 % på att skola 2 vilket också var antalet på skola 3.

Fråga 10.6. Att mobbningen skulle ha skett under lektionstid säger sig 7st, ca: 27 %, respondenter ha upplevt. 5st, ca: 19 %, på skola1 och 1st, ca: 4 %, på skola 2 och 1st, ca 4 %, på skola 3.

Fråga 10.7. På frågan om mobbingen skett på väg till och från skolan har 3 st., ca: 12 %, respondenter svarat. Det är ingen på skola 1 som svarat detta. På skola 2 är det 2st, ca: 8 %, och på skola 3 är det 1, ca: 4 %, respondent.

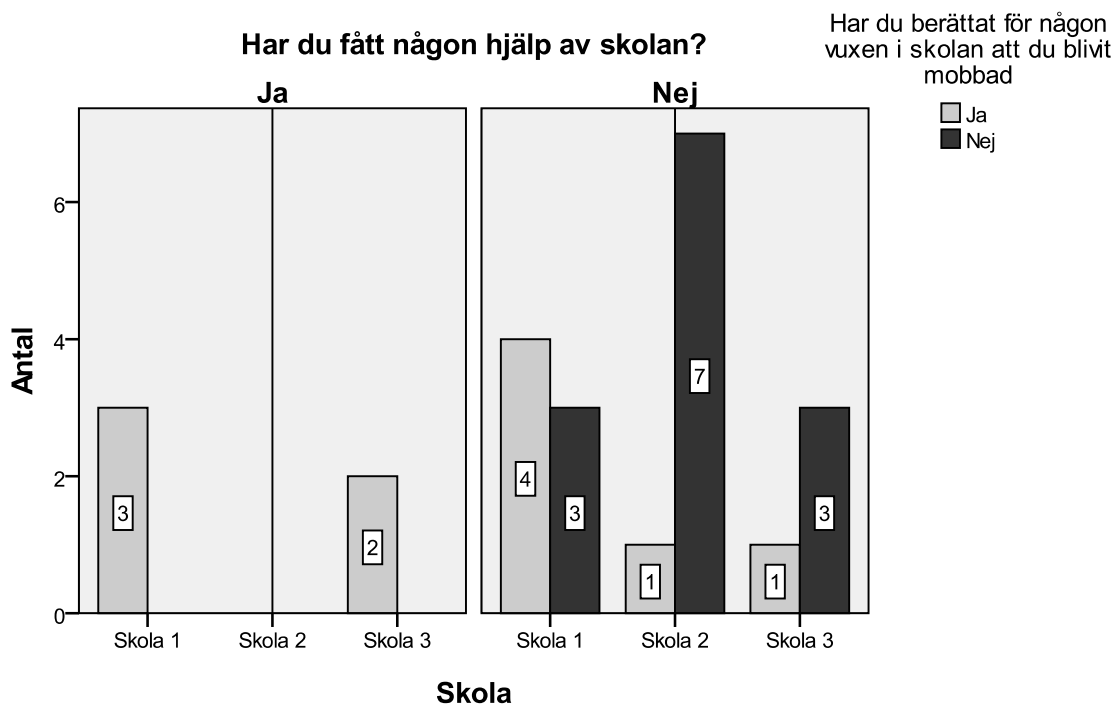
Fråga 10.8. Det är 4 st., Ca: 15 %, av respondenterna som uppger att mobbingen skett på annat ställe än skolan. Det är 1st, ca: 4 %, på att skola 1 och det är 1 st., 4 %, på att skola 2 samt 2 st., 8 %, på skola 3.

Fråga 10.9. 3 st., ca: 12 %, av respondenterna uppger att det blivit mobbade vi busshållplatsen och alla dessa 3 går på skola 1.

Fråga 10.10. Det är 1 st., ca: 4 %, som uppgett att mobbningen skett på bussen och denne respondent går på skola 1.

Fråga 10.11. är det ingen respondent som svarat på

Tabell 10, kopplad till fråga 11, 12. Har du fått hjälp har du berättat för någon på skolan.

Fråga 11 och 12. 24st, ca: 92 % respondenter av totalt 26 har svarat på frågan om det fått någon hjälp från skolan. Svarsfrekvensen på frågan om det berättat för någon vuxen är 26st, 100 %, av respondenter som har svarat. Det är alltså ett bortfall i tabellen med två då dessa inte svarat på frågan om det fått någon hjälp från skolan.

Det är 6 st, 23 %, av respondenterna som har talat om för någon personal att de blivit mobbade men inte upplevt att det sedan fått någon hjälp av sin skola.

Fråga 13. Vad har du fått för hjälp av skolan.

Flera av respondenterna som svarat på frågan säger att skolan har pratat med de som mobbat. Någon menade att inga vuxna bryr sig. (Se bilaga 4)

11.2 Kvalitativa intervjuer

11.2.1 Skola 1.

Rektorn på skola 1 menar att klimatet växlar. Generellt tror rektorn att det förekommer mycket mer mobbning än vad som kommer fram och att det förekommer mycket mobbning på lektionerna som inte lärarna ser. Mörkertalet kan vara jättestort. Det förekommer även ett språkbruk som enligt Rektorn är typiskt för den generationen. Rektorn menar att det inte skulle ha varit acceptabelt på sin tid och till stora delar inte är acceptabelt idag.

Kurators säger att det i perioder varit mer mobbning, att vissa elever som utsätter andra utsätter många. Kuratorn tycker dock att det är svårt att säga varför man i vissa perioder har fler fall att arbeta med. Kuratorn tror att det ibland kan det vara så att det är mer tillåtet att säga ifrån, att man vågar berätta mer om det, men att det är svårt att avgöra varför elever vågar berätta eller inte. Det kan vara så, berättar kuratorn, att det finns en stor rädsla hos elever som gör att man inte vill berätta. Eleven är rädd för att det skall bli värre vilket det ibland också kan bli, berättar kuratorn.

Rektorn menar att orsaken till klimatet kan vara att vissa elever tar mer plats en andra, då backar de andra eleverna undan för att det tar kraft att ligga på topp. Kuratorn säger att klimatet beror på vilken årskurs man pratar om, kuratorn menar att de större barnen har en tuffare jargong. Kuratorn säger att eleverna reagerar olika på jargongen. De tycker kanske inte alltid att det är så ok, utan bara följer andra. Kuratorn upplever att det förekommer mobbning på skolan och att det skiljer sig mellan pojkar och flickor. Kuratorn menar att utfrysning mer gäller för tjejerna, blickar, gester, himlar med ögonen. Språket är inte så rättfram som killarnas är.

Rektorn säger att niorna har en stor roll i att sätta prägel på skolan. Är de lugna och fokuserade på betyg och resultat så får skola ett bättre klimat. Rektorn menar att det gäller att göra dem medvetna om att de är förebilder.

Rektorn på skola 1 beskriver att de har kamratstödjure som en resurs för att förebygga mobbning. Kamratstödjure används som stöd till sina kamrater.

”På nått vis blir de våra ögon och öron i korridorerna.” kuratorn.

Rektorn menar dock att den största resursen är alla vuxna tillsammans. Mobbningsärenden lämnas över till kuratorn som sedan tar upp det i trygghetsgruppen. Trygghetsgruppen består av en kurator, båda rektorerna och lärare från alla årskurser. Det är en mixad grupp med både

män och kvinnor. Efter ärendet tagits upp i trygghetsgruppen genomförs samtal med mobbningsoffer och förövare, berättar rektorn. Rektorn beskriver att det oftast inte går längre än så här då eleverna vet att de vill ha slut på det och att de själva vill det med, för det tar energi och är jobbigt. Kuratorn beskriver att man träffar den som är utsatt, alltid två personer, en som skriver och en som intervjuar. Då träffar man den som varit utsatt först och så får den personen berätta sin version. Framförallt kollar de av att det har skett systematisk, det är det som är mobbning, beskriver kuratorn. Sedan pratar vi enskilt med de eleverna som utsatt personen för mobbning. Så återkopplar man det till den personen som känt sig utsatt. Föräldrarna informeras därefter av trygghetsgruppen om att det skett samtal med deras barn utifrån mobbning.

Upphör det inte hamnar det på rektorns bord och då blir det lite skarpare läge, då kommer föräldrarna in i bilden. Föräldrarna tar det i regel på allvar och förstår att det är mobbning. Rektorn beskriver att det vid några tillfällen går det snett där föräldrarna försvarar sina barn.

”Det som tyvärr händer är att den utsatte vill byta skola och det är riktigt galet tycker jag.” rektorn

Rektorn menar att det är en svårighet att få se all mobbning som förekommer och ser idag ingen lösning på hur man skulle kunna göra detta. Kuratorn säger att det handlar mycket om ett förhållningssätt som vuxna har gentemot barnen.

”Det krävs mycket energi att vara den som säger till sätter stopp och där finns det alltid mer att göra.” kuratorn

Rektorn menar dock att generellt sett så skulle fler vuxna behövas i skolan. Något som även kuratorn tar upp, att det behövs fler vuxna på t.ex. raster. Rektorn berättar att Uddevalla ligger lågt då det gäller lärartäthet. Rektorn menar dock att den mobbning som de får till sig hanteras så att det upphör.

”Om man mäter lärare per hundra elever så ligger vi bland de nedersta 10 % i Sverige. Det är svårt att vara lärare i Uddevalla jämförelsevis mot att vara lärare i en kommun där de satsar mycket.” rektor

Regeringen har fattat ett beslut om satsning mot mobbning genom bidra med 42 miljoner kronor.

”Jag kan tänka mig att de pengarna används mycket till utbildningsinsatser, de är inget som ramlar ner här i korridorerna. Det är framför allt utbildning och forskning som vi sen får tillgodo i form av statistik.” Rektor 1

Vidare berättar rektorn att lärarna har ansvar i att hålla moraliska diskussioner om det hänt något särskilt i skolan. Skolan har ett nytt ämne för i år – livskunskap. Det har alla sjuor åttor och nior. Rektorn tror att det har bidragit till ett bättre klimat på skolan.

Kuratorn beskriver att sin roll i själva arbetet som neutral. Kuratorns tanke är att eleven skall kunna vända sig till kuratorn i andra situationer.

”Min roll är inte att vara i själva arbetet att prata med den som är utsatt eller de som utsätter. Jag är med i trygghetsgruppen och skall hålla mig så neutral som möjligt och det kan bli konstigt om jag går in och säger att så får du inte göra, det kan handla om att den eleven inte mår så gott egentligen.” kuratorn

11.2.2 Skola 2

Många elever på skola 2 uttrycker att skolan är en skola där man får vara som man är, berättar rektorn på skola 2. Skolan har många olika barn, många olika nationaliteter beskriver rektorn. Rektorn tycker att det är en skola med ganska mycket liv och rörelse och förhållande vis tufft klimat och att det förekommer ett språkbruk som inte är acceptabelt. Detta är något som de ofta pratar om och som de ser som ett problem. Rektorn menar att de löser de konflikter som uppstår på skolan. Rektorn vet idag ingen systematisk mobbning som förekommer men är medveten om att det finns elever som känner sig utsatta.

Skolans kurator tycker att det är ett tufft klimat och att det är mycket liv och skojbråk

”Ofta får vi höra att det är bara på skoj, men många gånger är det inte så, om man frågar dem sen så säger de att det inte är så roligt.” kurator

Rent allmänt tycker kuratorn att det är ett stort problem med skojbråk. Många hårda ord utdelas av både pojkar och flickor. Språkbruket har blivit ett stort problem. Flickorna tar mer och mer efter pojkarnas beteende. Flickorna skojbråkar sällan, utan slåss de, så slåss de på allvar. Typiskt för flickor är också ryktesspridning och att titta snett. Kuratorn säger att de

använder ordet kränkning, då de anser att det är lättare att prata om kränkningar än mobbning. Kuratorn tror att någon i varje klass kan känna sig kränkt.

”Självklart tror jag att det finns uteslutningsmekanismer hos elever som kan vara jätte jobbiga, du får inte vara med eller blickar, kommentarer och allt det där som är svårt för oss vuxna att få tag i. Vi uppmanar ständigt eleverna att ta tag i oss vuxna om det händer saker och ting.” rektor

Vi har också kamratstödjare som också ser saker, att här är det någon som far illa, det kan ju klassas som mobbning det är svårt att veta vad det är, berättar kuratorn.

Rektorn nämner följande personella resurser, en heltidsanställd socialpedagog, kurator, 1.75 skolvärd, en elevassistent. Elevassistenten ingår i 204 som är en grupp som arbetar med elever som behöver stöd undervisning även socialt sätt. Det finns kamratstödjare, som leds av lärare socialpedagogen och elevassistenten, det är 15 elever som är kamratstödjare. Måbragruppen som består av kuratorn tillsammans med lärarrepresentanter och skolvärdar bland annat. Elevhälsoteamet menar rektorn också är en resurs. De har träffar med båda rektorerna, socialpedagogen och två sjuksköterskor.

”Jag har ju det yttersta ansvaret. Det får inte förekomma mobbning på min skola. Jag är elevernas garant. Jag måste se till att vi har rutiner som fungerar på skolan att det är förankrat i alla personal.” rektor

Rektorn beskriver hur det förebyggande arbetet ser ut. Kisarna (kamratstödjarna) träffas en gång i veckan med socialpedagogen, elevassistenten och lärare, de går igenom hur det ser ut just nu. Kamratstödjarna får utbildning och har som uppdrag att berätta för de vuxna om vad de skall tänka på. Skolan genomför trivselundersökningar en gång om året. Skolan gör också trygghetsundersökningar där elever får kommentera var de tycker det känns otryggt på skolan. Måbragruppen träffas en gång i månaden. Då går de igenom läget, styrningen och ledningen, och hur likabehandlingsplanen ser ut, samt resultatet från trygghetsundersökningen.

Elevhälsan träffar rektorerna en gång i veckan, då går de igenom enskilda elevärenden. Man har även livskunskap på schemat. Skolan har även utsedda elevskyddsombud. Rektorn tycker dock att de inte använder elevskyddsombuden som resurs i så stor utsträckning som de hade kunnat. Kuratorn förklarar varför de valt att inte använda sig av något särskilt program mot mobbning. Kuratorn säger att de lånat en del från Olweus. Hon menar att det hade varit en

stor kostnad med att använda hans program, det är en av anledningarna till varför de ej gör detta.

Kuratorn beskriver att man på skola 2 gör följande om någon är mobbad. Först så pratar man med dem som är inblandade, sedan informeras föräldrar och så har man kontinuerliga uppföljningar, om det ej upphört anmäler skolan situationen till socialtjänsten. Kuratorn menar att lärare och personal ibland brister i att informera varandra om elevers utsatthet.

”All personal, skall jobba mot mobbning och kränkningar, alla skall reagera, ingen får låssas som de inte ser. Alla måste reagera och visa att detta inte är ok.” kurator

Kuratorn säger att om de väl får redan på något, så händer i regel något direkt. Kuratorn tycker dock att de borde bli bättre på att upptäcka och se utsatthet. Kuratorn nämner utbildningar och föreläsningar om grupprocesser och ledarskap som verktyg för att lättare kunna upptäcka mobbning. Kuratorn tycker att det är viktigt att lära mer om grupprocesser och att tänka in det i vardagen. Rektorn berättar att det är viktigt med elevinflytande och att det är något som de borde bli bättre på. Rektorn säger också att elever ibland tycker att de inte blir lyssnade på och att de inte får vara med och bestämma. Rektorn berättar att det idag finns forum för elever att uttrycka sina åsikter men att de i dag inte fungerar optimalt, t.ex. kommunikationen mellan klassråd och elevråd.

Kuratorn beskriver sin roll på skola. Kuratorn säger att det händer att elever kommer in och vill prata, men att det då oftare handlar om kränkningar, Kuratorn menar dock att det kan vara svårt att veta var gränsen går. Förutom samtal är kuratorn också sammankallande för måbragruppen.

11.2.3 Skola 3

Rektorn tycker att skolan har ett mjukt klimat. De elever som skolan har lite problem med, som försöker med en tuff attityd har de bra koll på, tycker rektorn. Rektorn säger att det inte finns någon elev som går runt på skolan och är oförsämd mot någon annan utan att de inte jobbar denne. Det finns ett fåtal elever med ett språkbruk som inte är acceptabelt, men de jobbar med de eleverna hela tiden säger rektorn. Rektorn säger att de eleverna inte har chansen att sätta tonen på skolan.

”Jag tycker vi har ett ovanligt bra klimat faktiskt. Du kan röra dig på skolan utan att känna dig hotat på något sätt varken verbalt eller fysiskt.” rektor

Kuratorn menar att det är ett visst klimat på högstadieskolor. De flesta högstadieskolor är ganska lika varandra, det är ganska högljutt och brötigt, men det är ett gott klimat.

”Jag tror att de flesta ungdomar trivs ganska bra på skolan. Ett gott klimat eleverna emellan” kurator

Kuratorn säger att de ser elever som de har problem med, som inte går på alla lektioner, de eleverna kommer plikttroget till skolan varje morgon, de vistas i skolans miljöer och träffar sina kamrater, de trivs med att vara i skolan.

Kuratorn säger att det troligtvis inte finns ett stort mörkertal, men att det finns händelser som inte kommer fram. Kuratorn berättar att det brukar ligga på ca 6-7 mobbningsärenden på ett år, ibland färre. Ofta är det återkommande ärenden och inte så många nya ärenden. Rektorn tror att det förekommer mobbning på skolan men inte i någon större utsträckning. Rektorn berättar att de arbetar med ett par stycken just nu.

De resurser som kuratorn tar upp är lärarna och tre fritidsledare. Kuratorn tycker att det finns mycket resurser ute bland eleverna. En fritidsledare är anställd som skolvärdinna och är ute bland eleverna på rasterna och finns även med på vissa lektioner. Fritidsledarnas största uppgift är att vara ute bland eleverna på rasterna i centralkapprum. Det finns en fritidsledare som hjälper elever som har svårigheter när det gäller att komma iväg till skolan, de möts ibland upp utanför skolan, vissa elever har enskild undervisning vissa timmar. Rektorn berättar att varje elev på skolan har en handledare som den kan vända sig till. Handledarna har 15 elever var i olika årskurser och träffar sina elever en gång i veckan för samtal om både studier och den sociala biten. Skolan har även tillgång till en psykolog som medverkar på möten med elevvårdsteamet, psykologen får utredningsuppdrag gällande elever.

Rektorn på skola 3 skulle vilja ha fler lärare och därmed mindre arbetslag om det var ekonomiskt möjligt.

”Små arbetslag så eleverna slipper möta så många olika lärare. Jätte svårt för eleverna att knyta an i relation till så många lärare på en gång. Det skulle jag vilja ändra på om det var ekonomiskt möjligt, det skulle skapa större trygghet för eleverna.” rektor 3

Skolan har även en trygghetsgrupp, där kuratorn tillsammans med rektor leder gruppen. Det är också fyra lärare med. Kuratorn beskriver hur de träffas varje månad för att kolla av hur läget är just nu. Hur det är i klasserna och vad lärarnas arbetslag har med sig. Om det

framkommer att ett barn är utsatt då väntar de inte tills ett möte med trygghetsgruppen, utan då är det två som sätter sig på en gång och börjar arbeta med detta. De pratar med den som är utsatt först. Det är lärare som inte tillhör samma arbetslag som eleven som tar hand om ärendet genom samtal med de inblandade. Det är de personerna som tillsammans med elevens handledare som avgör hur kontakten hem skall se ut. På låg och mellanstadierna kontaktar man föräldrarna med en gång, medan man på högstadiet ger man eleverna en chans att lösa det själva. Rektorn berättar också att det är öppet på loven, då kommer eleverna och är i skolan ändå.

Kuratorn berättar att det är ovanligt att mobbning fortsätter, ytterst sällan får de inte ordning på ärendena. Om ett ärende kommer upp igen blir det möten med föräldrar och så går det vidare till elevvårdsteamet.

Kuratorn belyser vikten av att vuxna har uppmärksamheten och koll. Fritidsledarna är jätte viktiga i arbetet tycker kuratorn. Trygghetsgruppen har ansvar att se över skolan medan arbetslagen diskuterar i sina egna klasser. Elevråd är också en förebyggande insats då det kan komma upp saker där.

”Går en elev och ser ledsen ut så är det uppe direkt, då kollar man av om det är något. Varje elev har en handledare. Varje elev vet att den har en vuxen som den har kontakt med. Det är en så liten skola, så vi har ganska stor kännedom om vem som har en bra relation med vem” kurator

Andra resurser som kuratorn tar upp är Livskunskap, det görs även en enkätundersökning med eleverna om hur de trivs. Det görs även inventering tillsammans med eleverna varje år där man går igenom olika områden på skolan och eleverna får säga var det kan förekomma t.ex. mobbning. Skolan har även diskuterat kamratstödjare men inte hittat ett fungerande koncept. Kuratorn tittar över trivselenkäterna och tittar på klassammansättningarna när nya klasser skall bildas.

Kurators roll är att vara med och leda arbetet i trygghetsgruppen och att vara med och se över det förebyggande arbetet. Kuratorn beskriver att ibland arbetar kuratorn i de mobbnings ärenden som uppstår men inte så ofta, utan att det är undantag. Anledningen är att de samtalen man har med den som gör något, fungerar som en slags markering att det du gör inte är ok.

”Det är inte helt ovanligt att de eleverna också har stödsamtal eller kommer få och det blir då en dubbel roll, så därför försöker jag inte ha de samtalen.” kurator

Rektorn beskriver sin roll:

”Jag är den ytterst ansvariga. Jag sitter i de olika forumen kan man säga. Är det så att jag har möjlighet så har jag alltid dörren öppen, då ramlar det in elever ibland som vill prata, är det så att jag inte har tid så bokar vi en tid. Det handlar om att jag måste vara uppmärksam på vad som händer och påtala för handledare om de inte känner till och så vidare.” rektor

11. Analys

I vår analys har vi utgått från vårt resultat av enkätstudien, våra intervjuer och våra tre frågeställningar. Det vi har visat med vårt kvantitativa resultat är att det förekommer mobbning på tre av Uddevalla kommuns kommunala skolor. Av de elever som svarat på vår enkät har 12.3% under de senaste 3 månaderna upplevt sig mobbade, (se tabell 1). I tidigare forskning har det framkommit att utsattheten bland barn och ungdomar gällande mobbning under 90-talet har ökat. Under 90-talet låg siffran på 10 % av alla elever i grundskolan som varit utsatta för mobbning (Olweus, 1999). Vi menar att denna utsatthet har fortsatt att öka och detta visar vårt resultat visar på. Det kan vara så att årskurs nio har en högre frekvens av mobbning bland eleverna än övriga grundskolan.

Skolverkets rapport från 2007 visade dock att andelen elever som upplevt sig mobbade ligger på ca 5 %. Vårt resultat tyder då på att våra tre skolor i Uddevalla kommun ligger över snittet när det gäller elever i årskurs nios utsatthet när det gäller mobbning. På två av våra utvalda skolor, 2 och 3, ligger mobbningsfrekvensen på ca 10 %. Den tredje skolan, skola 1, sticker ut med ca 17 %, detta är dock ej signifikant. Skola 1 var den skola där vi själva inte var med vid ifyllandet av enkäten, detta kan ha påverkat svarsfrekvensen.

I en mobbningsituation har mobbaren en maktposition över den mobbade. Makt innebär enligt Weber att få igenom sin vilja oavsett motstånd (Weber, 1983). Det vi kan se i vår enkätundersökning är att bland de elever som är mobbade är det väldigt vanligt att de tvingats till saker mot sin vilja.

Det vi även har visat i vår undersökning är att elever som inte anser sig själva vara mobbade ändå utsätts för kränkande behandling av andra elever. Det Olweus kallar för mobbning är om man blivit utsatt för kränkande behandling upprepade gånger och att det finns en obalans i styrkeförhållandet (Olweus 1999). Om det finns en obalans i styrkeförhållandet mellan elever kan vi i vår undersökning inte veta. Det vi vet är dock att det finns elever som blivit utsatta för

olika former av kränkande behandling vid upprepade tillfällen, men som väljer att inte definiera sig som mobbade. Det kan vara så att dessa personer inte är mobbade, eller så kan det vara så att det finns en skam i att vara mobbad som gör att man inte vill benämna sig själv som sådan (Hoiby, 2002).

Enligt Goffman finns det flera egenskaper som gör att en person pekats ut som avvikande. Dessa kan t.ex. vara hudfärg, sexuell läggning eller kön. Detta kallar Goffman för tribala eller stambetingade stigmat (Goffman, 1968). I vår enkätundersökning har det visat sig vara vanligt att eleverna utsätts för kränkningar kring detta i form av bli t.ex. kallade hora. Enligt Goffman kan stigma vara både synligt och osynligt. Exempel på synliga stigmat är hudfärg och eftersom stigmat inte går att dölja måste personen leva med omgivningens fördomar. Detta kallar Goffman för misskrediterade situationer. Vi har sett i vår enkätundersökning att det är ganska vanligt förekommande att eleverna har fått höra obehagliga kommentarer om sin hudfärg eller ursprung. Exempel på osynligt stigma kan vara religion eller sexuell läggning. I enkätundersökningen har det visat sig vara vanligt att eleverna utsätts för kränkningar kring detta i form av bli kallade för bög eller lesa. (Se tabell 5).

Vi har visat i vårt resultat att våra tre skolor arbetar ganska lika mot mobbning. En skola sticker ut med att inte använda sig av kamratstödare. Annars så finns det på varje skola en grupp som arbetar mot mobbning, de kallar gruppen dock för olika saker på skolorna. Vår hypotes om att hur skolorna arbetar förebyggande kan påverka elevernas utsatthet av mobbning, verkar då stämma ganska bra då frekvensen av mobbning är ganska lika på de olika skolorna, alla skolor ligger dock över landsnittet om man ser till Skolverkets rapport, (2007) (Skolverkets rapport, 2007). Vi har testat vårt kvantitativa resultat med ett chi-två test och kommit fram till att skillnaden i frekvens av antalet mobbade på de olika skolorna inte är signifikant. Testet visade på mer än 0.4.

Man kan se Uddevalla kommuns skolor som ett organisatoriskt fält där varje skola strävar att bli så lika varandra som möjligt. Denna homogeniseringsprocess kallas inom nyinstitutionell teori för isomorfi. Detta kallas även för mimetisk isomorfi (Johansson, 2006). Vilket innebär att skolorna som organisationer har en rädsla att inte kunna uppvisa lika bra resultat som andra skolor. Detta resulterar i att skolorna härmar efter lyckade koncept t.ex. efter andras antimobbningsprogram. Våra skolor har många liknande arbetssätt mot mobbning.

Skolorna utsätts för både informella och formella krav, detta kallas för tvingande isomorfi. De formella kraven som våra skolor har utsatts för är besparingsdirektiv från kommunerna, samt en ny likabehandlingsplan som genererar i att samtliga skolor skall ha samma ramverk där de har en homogen arbetslinje mot mobbning. Besparingskraven kan yttra sig i att man väljer bort resurser i form av t.ex. ett mobbningsprogram. Detta kan vara en anledning till varför våra skolor ligger över landssnittet gällande mobbning. Enligt olika utvärderingar minskar mobbningsfrekvensen mellan 30 och 50 procent då skolorna anammat olika program (c. www.skolverket.se). Kuratorn på skola 2 beskriver i intervjun att de inte använder sig av Olweusprogrammet då det skulle innebära en stor kostnad, kuratorn säger att det är en pengafråga.

Ett exempel på formellt tryck på högre nivå är regeringens beslut om satsning mot mobbning genom bidra med 42 miljoner kronor. Rektorn på skola 1 tror att dessa pengar kommer att användas mycket till utbildningsinsatser och att det är genom forskning och statistik skolan kommer att märka av dessa pengar och inte genom resurser till det direkta arbetet i korridorerna.

Yrkesgrupper skapar egna normer, metoder och värderingar som blir specifika för just den professionen, detta kallas för normativ isomorfi (Johansson 2006). Våra skolor innehåller många olika professioner, allt från lärare, socionomer, sjuksköterskor mm, som alla har med sig olika normer och värderingar från sina utbildningar och tidigare arbetsplatser. Men i skolvärden är skolan deras gemensamma arbetsplats där de tillsammans skapar egna normer och värderingar just för den skolan/organisationen.

I intervjuerna har det framkommit att på skola 1 och 3 så har gränserna mellan professionerna suddats ut genom att lärare har samtal med inblandade i enskilda mobbningsärenden. I intervjuerna har det också framkommit att samma professioner i de olika skolorna har olika arbetssätt. På två av skolorna, skola 1 och 3 uttryckte kuratorerna att de förhöll sig neutrala i mobbningsärenden och deltog bara i undantagsfall i själva ärendet. De har alltså ej samtal med de inblandade eleverna, detta har lärare. Deras roll är att vara sammankallande till de olika mobbningsgrupperna. De skolorna har även fram tills terminsskiftet 08-09 tillhört samma område. Endast 1 av eleverna på dessa två skolor nämner kuratorn som en resurs mot mobbning. Kuratorn på skola 3 menar att de elever som mobbar, ganska vanligtvis är elever som själva har eller kommer att få stödsamtal, kuratorn säger att det då skulle bli en dubbel roll och att det är därför kuratorn eftersträvar att inte ha samtal i enskilda mobbningsärenden.

Kuratorn på skola 1 beskriver att kuratorns roll inte är att vara med i själva arbetet och prata med den som är utsatt eller de som utsätter. På den tredje skolan, skola 2, är kuratorn mer delaktig i enskilda mobbningsärenden. Där nämnde också fler elever kuratorn som en resurs.

Många elever nämner lärare som en resurs mot mobbning, det framkommer i de öppna frågorna att eleverna tycker att lärare borde finnas mer ute i korridorerna och uppmärksamma mobbning. Vissa elever säger också att de tycker att lärare måste våga gå mellan, säga till och bry sig. Även rektorn på skola 3 skulle vilja ha fler lärare och därmed mindre arbetslag. Rektorn menar att det är svårt för elever att knyta an till många lärare på en gång och skulle därför vilja se mindre arbetslag så att eleverna slapp möta många olika lärare. Rektorn säger att detta var något som skulle ändras om det var ekonomiskt möjligt.

I skolan så besitter lärare en formell makt gentemot elever. De kan välja att finnas ute bland eleverna och uppmärksamma mobbning eller välja att inte se. Kurator 2 nämner utbildningar och föreläsningar om grupprocesser och ledarskap som verktyg för att lättare kunna upptäcka mobbning. Elever har kommenterat att de tycker att de vuxna måste se och bry sig. Det finns elever som beskrivit att de vill att lärare skall hjälpa till och gripa in om det händer något. En elev menade att om någon lärare skulle se något så skulle det vara av ren tur. Samme respondent skrev att vissa lärare tror att det löser sig eller låtsas att de inte hör.

I detta läge så kan man tänka att det är mobbaren som har den informella makten (Angelöw, Jonsson, 1990). Utan kunskap om hur att tackla problematiken kring mobbning händer inget. Enligt Nilsson (2008) menar Foucault att makt och kunskap hänger ihop. Utan kunskap bland de vuxna behåller mobbaren sin makt. Förutom ämnet livskunskap efterlyser ett flertal elever mer kunskap om mobbning i form av föreläsningar eller filmer.

Alla vuxna som jobbar i skolan har en formell strategisk maktposition och det är den positionen som är enligt Nilsson (2008) Foucault menar är intressant att belysa. Personen bakom positionen är inte intressant utan det är de maktbefogenheter du är tilldelad p.g.a. positionen. Rektorn har den största makten att kunna förändra företeelser och styra arbetet mot mobbning. Rektorn på skola 2 beskriver att det yttersta ansvaret ligger hos rektorn och att det inte får förekomma mobbning på skolan. Rektorn beskriver att det är dennes ansvar att ha rutiner som fungerar som är förankrat i skolans personal. Rektorn på skola 3 beskriver även sin roll som den ytterst ansvariga. En elev på skola 3 tycker att lärarna inte gör något alls,

eleven beskriver att denne berättat för handledare, klassföreståndare och rektor och fått svaret att de skall ta tag i det. Detta har eleven ej upplevt att de gjort.

En del elever tycker att vuxna borde lyssna mer på vad de har att säga. Någon tycker att skolan borde anställa mer personal att prata med. Samma elev menar att det idag finns personer att prata med men att man kanske inte litar på dessa. En del elever tycker att de vuxna verkligen måste ta tag i problematiken och försöka bry sig. Någon elev skrev att de vuxna inte förstår hur det är och att det inte alltid räcker med att bara prata med den skyldige.

Elevernas kommentarer i enkäterna på de olika skolorna är ganska lika. Genomgående är att eleverna efterlyser mer uppmärksamhet från lärare och personal. Det vi uppmärksammat är att frågan om vad eleverna själva vet att skolan gör för att förebygga mobbning, skilde skola 1 ut sig med att nästan ingen elev svarade att de inte visste något som skolan gör. Att eleverna inte visste vad skolan gör för att förebygga mobbning var ett vanligare svar på de två övriga skolorna.

I den nyinstitutionella teorin beskrivs människan som en skapare av den sociala verkligheten, där språket har stor betydelse (Blom, 2006). Skolorna har själva skapat den verklighet de lever i. På skola 2 beskriver kuratorn att det finns ett oacceptabelt språkbruk på skolan och att skojbråk är vanligt förekommande på skolan. Detta kan yttra sig i t.ex. knuffar och verbala kränkningar, något som vi i vår undersökning definierar som mobbning. Kuratorn på skola 2 berättar att elever säger att en händelse bara var på skoj, men att de lite senare säger att det inte var så roligt.

Det vi har sett i vår enkätundersökning på skola 2 är att elever har skrivit att det är ”på skoj” när de varit utsatt för kränkande behandling av något slag. Det kan vara så att på skola 2 har detta skojbråket legitimerats och därför har inte dessa elever fyllt i att de är mobbade. Skolan har skapat sina egna värderingar och normer. Skolan har valt att rubricera händelser på skolan som skojbråk, även fast både vuxna och elever inte alltid är säkra på att det som hände var roligt. Säger man att en händelse var på skoj, slipper någon, vare sig elever eller vuxna ta ansvar då? Kuratorn på skola 2 beskriver att det är svårt att veta var gränsen går mellan kränkningar och mobbning. Kunskap är makt. Om man inte vet vad som är mobbning så blir det också svårt att upptäcka och stoppa.

Rektorn och en elev på skola 3 har helt skilda åsikter om samma skola. Rektorn beskriver att de på skolan har ett ovanligt bra klimat och att man kan röra sig på skolan utan att känna sig

varken verbalt eller fysiskt hotad. En elev har skrivit att den tycker att skolan inte bryr sig om sina elever och att eleven vet om personer som varit utsatta för trakasserier. Eleven skriver att lärare och rektor har fått detta berättat för sig. Eleven skriver dock att de inte gjort något åt saken.

Rektorn på skola 3 säger att du kan röra dig fritt på skolan utan att känna dig hotad verbalt. Denna skola är den som har minst utsatthet gällande verbala kränkningar ändå har 27 % av eleverna på skola 3 svarat att de varit utsatta för verbala kränkningar. Sex stycken av eleverna som svarade på vår enkät och går på skola 3 upplever sig mobbade. Foucaults begrepp sanningsregimer menar Swärd och Starrin, (2006) är de diskurser kring ett socialt problem som skall ha företräde framför andra. Detta innebär att dessa tränger ut alternativa tolkningar och får företräde och uppnår status av att vara sanna. Om de vuxna på en skola har ett sätt att diskutera klimatet på sin skola, så kan deras diskurs tränga undan elevernas. Rektorn på skola 3 har en syn och får utifrån sin strategiska maktposition som rektor tolkningsföreträde kring klimatet på skolan.

På skola 1 beskriver rektorn att det finns ett språkbruk som är typiskt för den här generationen, ett språk som inte hade varit acceptabelt på sin tid. Det vi ser genom vår enkät undersökning är att en stor del av eleverna har blivit utsatt för verbala kränkningar på skola 1. På skola 3 beskriver rektorn att de arbetar aktivt med de elever som har ett oacceptabelt språkbruk, detta kan vara en anledning till varför denna skola också är den som har lägst antal elever som blivit utsatta för kränkande kommentarer. (Se tabell 5)

11.1 Sammanfattning och återkoppling till syfte och frågeställningar:

1. Hur många av eleverna i årskurs nio i tre av Uddevalla kommuns kommunala skolor är utsatta för mobbning?

Det vi har kommit fram till i vår enkätundersökning är att ca 12 % av de elever i årskurs nio som svarade på vår enkät upplever sig mobbade.

2. Hur arbetar tre av Uddevalla kommuns skolor förebyggande mot mobbning?

Skolorna utgår från sina likabehandlingsplaner i sitt arbete mot mobbning. De tre skolorna har dessa resurser gemensamt: Alla skolorna har en slags grupp som arbetar mot mobbning, kurator, elevhälsan, skolvärd, undersökningar. Skola 1 och 2 använder sig av kamratstödjure. På skola 3 har varje elev en handledare.

3. Finns det någon tendens till relation mellan hur rektorer och kuratorer benämner sitt förebyggande arbete och elevernas erfarenheter av utsatthet gällande mobbning?

Vi har funnit genom våra intervjuer och genom vår enkätundersökning är att skolorna arbetar ganska lika gällande det förebyggande arbetet mot mobbning. Enkätundersökningen visade att elevernas erfarenheter av mobbning på de olika skolorna är ganska lika när det gäller antalet elever som svarat att de upplever sig mobbade. Chi-två testet visade inte på någon signifikant skillnad mellan de tre skolorna i detta avseende. Enligt utvärderingar av mobbningsprogram, verkar dessa fungera bra för att förebygga mobbning (kap 4), ingen av våra skolor har något speciellt program för att förebygga mobbning. Detta kan då vara en anledning till varför skolorna ligger över snittet som presenterades i Skolverkets rapport från 2007.

12. Diskussion

Det vi har velat belysa i vår uppsats är elevers utsatthet gällande mobbning. Det vi har kommit fram till är att minst var tionde elev i våra utvalda skolor som upplever sig mobbad. Det handlar alltså om en betydande andel elever. Detta anser vi vara ett stort problem som vuxna i skolan borde uppmärksamma och arbeta mer mot. Det har även framkommit i våra öppna frågor i enkätstudien att även eleverna efterlyser mer uppmärksamhet från skolpersonalen när det gäller elevers utsatthet i skolan.

”Öppna ögonen” elev 2

Vår tanke med vår undersökning var att elevernas erfarenhet gällande mobbning kan hänga ihop med hur skolorna arbetar förebyggande. Vi tror att detta kan vara en anledning. Det vi har sett är att skolorna i vår studie arbetade ganska lika mot mobbning. Skolorna fick även liknande frekvens gällande elevernas upplevelse av mobbning. Varför frekvensen blev lika tror vi bero på att ingen av skolorna har anammat något särskilt program mot mobbning.

Det vi tycker är intressant med vår undersökning är att jämförelsevis med landet så ligger de skolor vi undersökt högre än genomsnittet. Vi tror att en av anledningarna till detta kan vara att skolorna inte har något speciellt program som t.ex. Olweus eller klassmorfar. Skolorna har fram till terminsskiftet 08-09 tillhört olika områden där två av våra skolor har tillhört samma. Dessa skolor har även haft en gemensam likabehandlingsplan. I skrivande stund utarbetar BUN (barn och utbildningsnämnden) en gemensam likabehandlingsplan som innefattar samtliga av Uddevalla kommuns kommunala skolor. Vi tror att i och med den nya planen så kommer problematiken kring mobbning att belysas och diskuteras, detta tycker vi är positivt.

Vi blev mycket positivt överraskade gällande elevernas svarsfrekvens i de öppna frågorna. Eleverna har svarat mycket och seriöst. Vi anser att detta tyder på ett intresse från elevernas sida gällande ämnet. Eleverna har haft många intressanta och bra idéer på hur deras skola kan förbättra sitt arbetssätt mot mobbning. Vi hoppas att skolorna tar till sig deras åsikter.

Vi har inte haft för avsikt att generalisera vårt resultat, vi tror dock att ut från vår empiri att det hade varit möjligt att säga något om den totala mobbningsfrekvensen bland elever i årskurs nio i alla Uddevalla kommuns kommunala skolor.

13. Förslag till vidare forskning

Till vidare forskning finns ett intresse från oss att använda resultatet i ett genusperspektiv. Genom att ha med kön och specificering av utsatthet kan vi få fram likheter och olikheter mellan pojkar och flickors utsatthet.

Vidare skulle vi tycka att det var intressant med forskning gällande ovårdat språkbruk och ”skojbråk”, då vi i vår undersökning kommit fram till att detta är ganska vanligt. Det har framkommit både i intervjuer och i enkätstudien att ett ovårdat språkbruk har blivit mer accepterat av både vuxna och elever, varför är det så? Vi har även sett i en del enkäter är att vissa elever garderat sig på fråga 3, de har själva kryssat i att de varit utsatta för en händelse vid ett flertal tillfällen men skrivit i marginalen att detta skulle ha varit på skoj. Tycker de verkligen att det varit på skoj? I en del intervjuer har informanterna pratat om detta ”skojbråk” som något de inte vet hur de skall hantera, en osäkerhet finns gällande om eleverna verkligen tycker att det är roligt.

LITTERATUR FÖRTECKNING

Böcker

Angelöw, B. Jonsson, T (1990) *Introduktion till socialpsykologi*. Studentlitteratur, Lund.

Andresen, R. (2002) ”Perspektiv på arbete med kollektiv och sammanhang” i *Sociala nätverk, grupper och organisationer, praktiskt arbete och reflektion*. Natur och Kultur. Stockholm

Blom, B (2006) ”Marknadsorientering av socialtjänsten, orsaker, motiv och effekter” i *Organisation och omvärld. Nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Lund: Studentlitteratur

Danielson, M. Sundbaum, B (2003) *Mobbning bland skolbarn*. Statens folkhälsoinstitut.

Elofsson, S. (2005). ”Kvantitativ metod” i *Forsknings metoder i socialt arbete*. Lund. Studentlitteratur.

Gardell, J. *En komikers uppväxt* (1992), Nordstedts förlag, Stockholm.

Goffman, E. (1963/2007) övers. av Matz, Richard *Stigma: den avvikandes roll och identitet*, Nordstedts förlag. Mölnlycke

Grape, O. Blom, B. (2006) ”Nyinstitutionalism, teori med stor potential”. *Organisation och omvärld. Nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Lund: Studentlitteratur

Hoiby, H. (2004) *Mobbning kan stoppas: Verktyg för lärare och pedagoger*. Utbildningsradion. Stockholm.

Holme, M. Solvang, K. (1997). *Forskningsmetodik*. Lund: studentlitteratur AB.

Jacobsen, DI. Thorsvik, J. (2002). *Hur moderna organisationer fungerar*. Lund. Studentlitteratur.

Johansson, R. (2006) ”Nyinstitutionell organisationsteori, integrerad samverkan mellan myndigheter” i *Organisation och omvärld. Nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*. Lund: Studentlitteratur

Kvale, Steinar. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund. Studentlitteratur.

Kröner, S. Wahlgren, L. (2002). *Praktisk statistik*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, S (2005) "*Teori, metod och empiri*" i *Forsknings metoder i socialt arbete*. Lund. Studentlitteratur.

Larsson, S (2005) "*Kvalitativa metoder*" i *Forsknings metoder i socialt arbete*. Lund. Studentlitteratur.

Nilsson, R. (2008) *Foucault, en introduktion*. Lund. Égalité.

Svenning, C. (2003). *Metodboken*. Eslöv: Lorentz förlag.

Swärd, H. Starrin, B (2006) "*Makt och socialt arbete*" i *Socialt arbete en grundbok*. Stockholm. Natur och kultur.

Wahlgren, L. (2008). *SPSS steg för steg*. Lund: Studentlitteratur.

Weber, M. (1983) *ekonomi och samhälle, förståendesociologins grunder, sociologiska begrepp och definitioner*. Lund. Argos

Rapport

Nyberg, L. Barnombudsman. *Se mobbning för vad det är*, (2002).

Skolverkets rapport, Dnr 2006:2 495, *Diskriminerad, trakasserad, kränkt? Barns, elevers och studerandes uppfattningar om diskriminering och trakasserier*, (2006).

Skolverket, *Olikas lika värde, om arbete mot mobbning och kränkande behandling* (2003).

Skolverket rapport, nr: 299, *Attityder i skolan - Elevernas och lärarnas attityder till skolan 2006*. (2007)

Backlund, Å. Rapport i socialt arbete nr 121, (2007) *Elevvård i grundskolan, resurser, organisering och praktik*

Rapport, 2007 *Granskning av utvärderingar av program mot mobbning*, 2007

WorldWideWebb

<http://www.friends.se/?id=1591> (2009-03-21 KL:15.45)

<https://www.lagen.nu/> 2008:567 (2009-04-09 KL:10:37)

https://www.lund.se/templates/Page_36046.aspx (2009-04-14 KL: 13.15)

http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/sve/f%C3%B6rebygga?i_h_word=f%C3%B6rebyggande
2009-04-14 KL:13.30

<http://www.regeringen.se/sb/d/8542/a/76898> (2009-04-21 KL:15.40) pressmeddelande 2007-02-15.

http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_t_f_2002.pdf (2009-04-09 KL 15:30)

Uddevalla

- a. <http://www.uddevalla.se/uddevalla/barnochutbildning/grundskola/kommunalgrundskola/kommunalgrundskolor/asperodsskolan/asperodsskolan/elevhalsa/kurator.4.2093ed6e11abe7f6073800046553.html>
- b. <http://www3.uddevalla.se/download/18.16c79d7f44eca78e37fff10569/Skolplan.pdf>
(2009-04-09 KL 11.05)
- c. <http://www.uddevalla.se/uddevalla/barnochutbildning/grundskola/kommunalgrundskola> (2009-04-02 KL: 10.04)

Skolverket.

- a. <http://www.skolverket.se/sb/d/2473> (2009-04-09 KL: 14.14)
- b. <http://www.skolverket.se/sb/d/1788/a/8796> (2009-04-09 KL12.00)
- c. <http://www.skolverket.se/sb/d/2474;jsessionid=D5363301D453F0287F0D78AC2C6987BB> (2009-04-09 KL: 11.23)

Intervjuer

Kurator skola 3 (2009-03-27 KL: 10.00)

Kurator skola 2 (2009-03-10 KL: 10.00)

Kurator skola 1 (2009-03-09 KL: 10.00)

Rektor skola 3 (2009-03-27 KL: 10.40)

Rektor skola 2 (2009-03-26 KL15.00)

Rektor skola 1 (2009-03-16 KL: 08.30)

BILAGOR

Bilaga 1

Hej!

Vi är tre studenter läser socionomprogrammet i Göteborg och skriver vårt examensarbete om mobbning. Ni som svarar på vår enkät kommer att vara anonyma. Detta innebär att ingen kommer att få veta vem som har svarat vad i enkäten. Enkäten är frivillig att fylla i. Vi är mycket tacksamma för att du medverkar!

Era svar kommer att användas för att ta reda på hur många som är utsatta i åk 9 för mobbning på er skola. Syftet med vår uppsats är att undersöka om elevernas utsatthet av mobbning hänger ihop med hur skolan arbetar förebyggande mot mobbning.

Källa: Enkäten är utformad under inspiration av Olweus.

Definition av mobbning

"En person är mobbad när han eller hon, upprepade gånger och under viss tid, blir utsatt för negativa handlingar från en eller flera personer." -Dan Olweus välkänd forskare inom området mobbning.

Negativ handling: Beteende som har till syfte att tillfoga en annan människa skada eller obehag, vilket kan utföras genom något av följande exempel.

- Fysiskt kontakt
- Ord
- På annat sätt (grimaser, gester, utfrysning, uteslutning etc.)

En förutsättning för den negativa handlingen är att det råder en obalans i styrkeförhållandet. Den som blir utsatt har svårt att försvara sig

Tack!

Anders Haag Linda Karlsson Anna Kullander

Bilaga 2

1. Kön: j le

2. Bytt klass/skola under Ja Nej
högstadiet:

**Sätt kryss på varje rad i den ruta som
passar dig!**

3. Under senaste 3 månaderna har Inte alls En gång Flera gånger
en eller flera elever gjort följande
mot mig i skolan:

1. Jag har blivit hånad och förlöjligad,
kallad öknamn eller blivit retad på ett
obehagligt och sårande sätt.

2. Andra elever har spridit lögnen eller
falska rykten om mig och försökt få
andra att tycka illa om mig.

3. Jag har blivit slagen, sparkad, knuffad
eller låst/stängd inne.

4. Andra elever har med vilje utestängt
mig från kamratkretsen eller helt struntat
i mig (låtsats som om jag inte fanns).

5. Jag har fått höra obehagliga ord eller

kommentarer med sexuell innebörd
(”hora”, ”bög”, ”lespa”, ord för
könsorganen osv).

6.Jag har blivit fråntagen pengar eller fått saker förstörda.

7.Jag har blivit hotad eller tvingad att göra saker mot min vilja.

8.Jag har blivit mobbad på annat sätt.

9.Jag har fått höra obehagliga ord eller kommentarer om min hudfärg eller ursprung.

4. Vet du vad man gör för att förebygga mobbning på din skola?

Ange det du

vet:.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Vet du om någon som är Ja Nej

mobbad bland eleverna på
skolan?

6. Tycker du att skolpersonalen ser all mobbning
som pågår i skolan?

Sällan

Ja

Nej

Oftast

7. Har du varit med och Ja Nej

mobbat någon?

8. Vad tycker du att skolan borde göra för att förebygga mobbning?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

På toaletten

11. Hur länge har du blivit mobbad:

Flera år

En eller två veckor

Omkring en månad

Omkring ett halvt år

Omkring ett år

12. Har du berättat för någon vuxen i skolan att du blivit mobbad? Ja Nej

13. Har du fått någon hjälp av skolan? Ja Nej

Om ja, vad?.....
.....
.....
.....

Behöver du någon att prata med ?

Kontakta din skolkurator eller Friends

Friends: www.friends.se

Tack för din medverkan!

Bilaga 3

Intervjuguide

Vi ämnar undersöka hur ni arbetar förebyggande mot mobbning

Temafrågor:

1. Hur upplever du klimatet på skolan?
2. I hur stor utsträckning tror du att mobbning förekommer på din skola?
3. Vilka resurser finns på er skola? Används resurserna? Varför, varför inte?
4. På vilket sätt arbetar ni förebyggande?
5. Önskar ni förändra något i ert arbetssätt mot mobbning?
6. Hur ser kuratorns roll ut i arbetet mot mobbning?
7. Hur ser rektorns roll ut i arbetet mot mobbning?
8. Vad är skolans ansvar för att arbeta med och förebygga mobbning?
9. Hur tänker ni kring lagstiftning om mobbning?

Bilaga 4

Skola 1

4. Vet du vad man gör för att förebygga mobbning på din skola?

Kamratstödjare/ mobbningsgrupp/trygghetsgrupp

1. Kamratstödjare
2. På skolan finns "trygghetsgruppen" som arbetar för att stoppa mobbning och "Kamratstödjare"
3. Vi har trygghetsgrupper och kamrat stödjare på skolan
4. Har en mobbningsgrupp inget mer..
5. De har en mobbningsgrupp som inte fungerar.
6. Vi har en trygghetsgrupp, kamratstödjare.
7. Vi har olika stödgrupper vi kan prata med om det behövs.
8. Vi har en mobbningsgrupp och kamratstödjare som hjälper till att ta bort mobbning
9. mobbningsgruppen
10. Man har en grupp där man kan rapportera ifall man känner sig mobba eller utsatt
11. Man pratar med mobbningsgruppen och med kuratorn. Sen som sedan förs vidare.
12. Har kamratstödjare ?
13. Det finns flera kamratstödjare på skolan som man kan prata med. Dom träffas någon gång i veckan och tar upp med gruppen om dom vet någon som är mobbad
14. Det finns en mobbningsgrupp och en del kamratstödjare som bryr sig och samtalar
15. Man pratar om det i kamratstödjarna. Kontakta föräldrar/rektor osv
16. Man har en "mobbningsgrupp"
17. Att man skaffar en mobbningsgrupp
18. Kamratstödjare
19. Man har kamratstödjare och mobbningsgrupp som egentligen inte gör någon nytta!
20. Vi har en grupp kamratstödjare som man kan prata med
21. Jag är själv kamratstödjare och försöker att stoppa mobbning. Vi arbetar i en grupp och det funkar väldigt bra.

22. Vi har ett antal kamratstödjare och en mobbnings grupp. Lärarna går runt i skolan och håller koll.
23. Jag vet att det finns en kamratstödjargrupp, trygghetsgrupp. Det fungerar kanske ibland men långt ifrån alltid.
24. V har en trygghetsgrupp som ingriper, först pratar de med mobbaren/na om det inte blir bättre blir det möte med rektor, hem ringning osv.
25. Vi har en kamratstödjare grupp som tar upp problem och hjälper personer som blivit utsatta. Fungerar väldigt bra.
26. Kamratstödjare har möte och försöker förbättra. Kurator finns tillgänglig, samt en trygghetsgrupp.
27. Går till mobbningsgruppen
28. Snackar med folk, som blir utsatta. Sedan hamnar man i mobbningsgruppen
29. Man anmäler till den så kallade mobbningsgruppen som i sin tur pratar med eleverna osv.
30. Man har en anti-mobbingsgrupp som man kan gå till om man känner sig mobbad
31. man blir intagen till det skl antimobbningsteamet. Väl där ringer de hem. De är riktigt dåliga på att bry sig om båda parter. De bryr sig bara om den utsatte och vad han har att säga. Förbättring och utbildning är mycket eftertraktat
32. Vet inte går t mobbnings
33. Man går till antimobbingsgruppen
34. Mobbnigs teamet
35. Vi har en väldigt ofungerande antimobbingsgrupp. Vi har kamratstödjare också

Prata

1. "Försök" att prata med eleverna
2. öhh, man pratar väll och försöker greja lite

Lärare/personal

1. Dom tar upp det med rektorn och mobbaren och den utsatte och sitter i ett rum och pratar

Övrigt

1. Nja. man ska väll stötta alla! Vara trevlig mot alla! stötta de som är ensamma

2. Hej på er
3. Att man skaffar sig vänner säger till ifall folk gör något du inte vill dom ska göra
4. Det är inte så mycket mobbning här

Skola 2

4. Vet du vad man gör för att förebygga mobbning på din skola?

Kamratstödjure

1. Nej inte riktigt men vi har ju kamratstödjure
2. Det jag vet är at vi har två kamratstödjure som stöttar alla mobbade
3. Vi har KIS:are, kamrat i skolan
4. kamratstödjure
5. Finns kamratstödjure som skiter i allt och alla
6. Vi har kamratstödjure, men så som jag tycker har det inte gjort så mycket. Sen är det väl inget mer direkt
7. Det finns kamratstödjure
8. Vi har kamratstödjure som går runt på skolan och på rasterna. Vi har haft olika föreläsningar i biblioteket.
9. Jag tror att kisarna är till för det men har ingen aning om vad dem gör. Sen har det varit folk från friends och pratat om nätmobbning på våran skola och berättat vad det innebär
10. Man har kisare men det hjälper inget, ingen vet vilka det är och ofta vågar inge säga till
11. Det finns så kallade kisare, som tydligen skall hjälpa dom som känner sig kränkta m.m. Inte för att det verkar hjälpa så mycket men.....
12. Det finns flera kamratstödjure i vår skola som ser till så att folk inte ska bi mobbade, men det är inte ofta man ser det
13. Vi har kamratstödjure som finns i korridorerna och hämtar lärare när det händer något.
14. Det finns kamratstödjure
15. KIS:are
16. "kisarna" försöker göra så ingen behöver bli mobbad
17. Kamratstödjure så tror jag att lärarna brukar träffas någon gång ibland. Så finns kuratorn och skolsystemen

18. Det jag vet är e att vi har bra kamratstödjare som stötar alla mobbade

Vet ej/ inget

1. Jag vet inte
2. Nej
3. Vet inte
4. Vet ej
5. Jag vet inte
6. Inte ett skit
7. Nej
8. Ingenting faktiskt
9. Nej, jag har inte hört att vi har något speciellt mobbningssystem.
10. Vet ej
11. Ingen aning
12. Jag har ingen aning faktiskt
13. Ingen aning
14. Vet ej
15. Jag har ingen aning om dom äns gör något åt det
16. Jag har inte den blekaste aning
17. Jag vet inte om dom har gjort någonting eller om dom gör något om nån bli mobbad
18. Dom gör absolut ingenting!
19. Ingen aning
20. Dom gör ingenting. Några lärare är bättre än andra på att säga till
21. Jag vet ej. Det är inte jag som mobbar. Alla andra mobbar mig :(:(
22. Ingen aning
23. Jag vet inte faktisk. Jag har aldrig hör att någon mobbat mej så jag kan inte veta
24. Nej
25. Ett....? inget....typ
26. Egentligen finns det inte så mycket. Det fortsätter utanförskolan och det finns folk som inte ger sig

Prata

1. Eleven som bli mobbad skall prata med sin klassföreståndare eller med rektor om att han blir mobbad av några elever på skolan o.s.v.
2. Berätta vad som händer om man blir mobbad och liknade
3. typ försöker reda ut med den personen som mobbar varför hon/han gör det typ
4. Jag vet inte så mycket faktiskt. Det jag tror dom gör är att prata med den/de som är taskiga
5. Pratar ut mellan dem som mobbar och den mobbade. Man kan säkert få hjälp av kurator
6. Om man ser en stor elev trycker ner en annan så kan man säga till

Lärare/personal

1. Man ser några lärare vandra runt ibland.
2. Man kontaktar någon lärare direkt om är misstänksam
3. Kontakta läraren om man hör eller ser något.
4. Man försöker få dom som är mobbade att gå till kuratorn
5. Ja det finns, Kurator, kamratstödjare, skolsköterska
6. Får folk att bli informerade inom området, man skaffar fler lärare som vaktar.
7. Säger till läraren försöker att stoppa det. Vi har inte fått lära oss hur man motverkar mobbning
8. Ingen lärare gör något så det finns inte mycket att göra.
9. Får folk att bli informerade inom området, man skaffar flera lärare som vaktar
10. Ha mer lärare på rasterna som håller koll och så att de stora eleverna stoppas när nån mobba
11. Om lärarna ser det när de pågår griper de alltid in men det är ofta dem inte ser eller vet vad som pågår.
12. Gör oftast ingenting. Så om man märker då säger man till läraren
13. Skolsköterskan, kuratorn, kamratstödjare, Janne och Sabina

Förändring

1. Man kan stoppa mobbaren. Man kan bli vän med den som bli mobbad.
2. Man kan hjälpa personen som har det svårt
3. Att sluta mobba andra

4. Nej, eller de försöker få de som mobbar bli bättre personer på något sätt.

Övrigt

1. Nej eller de försöker få de som mobbar bli bättre personer på något sätt
2. Inte vara kaxig käfta emot, vet inte mer
3. Har satt upp regler om vad man får säga t.ex man får inte säga fula ord m.m
4. Genom att inte gå till skolan. Lov ect.
5. Man sprider ett rykte till och börja med och sen underviker man den personen och snackar skit bakom ryggen på en. Man kunde snacka med föräldrarna till mobbaren och sen hämta polisen och säga till mobbaren att han/hon ska sluta eller så blir mobbar...

Skola 3

4. Vet du vad man gör för att förebygga mobbning på din skola?

Mobbningsgrupp

1. Att man kan ha mobbningsgrupper
2. Tror det finns någon anti-mobbinggrupp men vet inte riktigt.

Vet ej/ inget

1. Jag vet inte riktigt vad dom gör. Dom har inte berättat för oss elever vad dom gör för att förebygga.
2. Nej
3. Jag vet inget
4. Nej
5. Jag vet inte. För inget görs. Mobbning på denna skolan är mest utfrysning. Andra saker är mest på skoj mellan vänner.
6. De gör inget
7. Jag vet inget.
8. Jag vet inget
9. Vet inget
10. Inte en aning
11. Ingenting

12. Ingen aning
13. Jag tror inte dom gör så mycket. Jag har flera gånger sett mobbning på denna skola och det känns inte som att nån bryr sig eller gör nått åt det.
14. Jag tror inte att det görs så himla mycket på skolan för att det inte ska bli mobbning. Det finns väl några kamratstödjare det är ju bra, tycker jag att mer lärare borde engagera sig.
15. Det känns inte som att dom gör så mycket. Dom kanske pratar med dom som mobbar så slutar dom ett tag men sen fortsätter dom igen.
16. Ingenting vad jag vet.
17. Nej det vet jag faktiskt inte.
18. Vet inte
19. Nej
20. Vet ej

Prata

1. Prata med dom som håller på med att mobba han/hon
2. Prata med eleverna
3. Vet inte, det finns ju så många knäppa människor. men man får väll prata med personerna och om den vill säga något.
4. Man pratar om mobbing i klasser bla

Lärare/personal

1. Nej dom gör inge spec mkt. Rektorn gör absolut ingenting
2. Jag vet att man inte gör nånting. Rektorn borde avskedas pga lögner och sådant
3. läraren snackar med "mobbaren" och ringer hem skulle jag tro. Mer vet jag ej
4. Man pratar med personalen om man har sett eller hört något.
5. Man kan prata med lärare och se fall de kan göra något åt det.
6. Man kan gå och prata med en person om man vill de så hjälper dom till att göra saker bättre.
7. Lärare går i korridorerna på rasterna och de uppmanar elever att berätta vad de ser. De försöker oxå få tag i mobbarna och se till att de slutar.
8. Unga vuxna kan gå i korridoren prata med eleverna om olika saker. dem ska va som "rastvakter"
9. Ta kontakt med någon.

10. Stoppa eller säga till när man ser någon. Prata med en lärare eller vuxen.
11. Gör? Lärarna gör inte ett skit. Man berättar för handledare, klassföreståndare och rektor. Allt man får höra är att de ska "ta tag i det" Men gör dom det? my ass att dom gör
12. Jag tror att man kan förebygga mobbning är att man kanske ska ta upp detta med kuratorn eller med en förälder och berätta vad är det som hänt också och att detta måste stoppas
13. Man kan gå till en lärare eller någon annan på skolan (anonymt) om man ser att någon utsätts för mobbning.
14. Vi har en "klass morfar"
15. Dom har lärarna ute på rasterna.
16. Att ha vakter i korridorerna. Ha en elevskyddsombud
17. Säg till en lärare
18. Man säger först till lärare så att läraren pratar med personen/personerna som mobbar. De andra man får göra om de inte blir bättre får man kalla in föräldrar på möte och om de inte heller blir bättre så måste man ta hjälp av sociala(om de är riktigt allvarligt)

Övrigt

1. Stötta ut någon. Knuffa på han i korridoren eller något sådant
2. Sätt ut övervakningskameror så man har koll vad som händer på rasterna.
3. Man kan sätta ut filmkameror
4. Jag gör så gott jag kan. Pratar med dom som oftast är tysta och försvarar dom som blir utsatta för kränkningar, trakasserier och allmän mobbning!
5. Har bara hört folk som har fått byta klass.
6. Vi har haft en före detta drogmissbrukare som blivit mobbad och kände sig utstött, som pratade med oss om mobbning, droger, alkohol, misshandel och vänskap.
7. Låt alla få vara med och agera om den misstänker om någon far illa på något sett.
8. Ge mobbaren en fet lavett
9. Man kanske kan visa den film eller något om mobbning så att mobbarna slutar at mobba
10. Stäng ute personen i från "gänget"
11. VI får se filmer om mobbning och har haft olika föredrag om mobbning
12. Se till att alla får vara med. vara mot andra som man vill att dom skall vara mot oss.

Skola 1

8. Vad tycker du att skolan borde göra för att förebygga mobbning?

Mer personal ute bland eleverna/ Uppmärksamma mer

1. Vara mer uppmärksamma
2. Ta mer allvarligt en vad de gör ha förståelse för ungdomars sätt att se på saker. Rör sig mer i korridorerna.
3. Vet inte riktigt. Lärarna borde kanske vara mer uppmärksamma.
4. Lärarna borde vara mer aktiva i att se mobbning och strängare mot mobbare.
5. Jag tycker att det skall finnas minst två lärare i korridoren som ser och hör i stort sätt allt.
6. De borde lyssna mer på eleverna och ta dem på allvar
7. Gå runt i korridorerna oftare. Att alla lärare snackar med alla klasser och lär dom att inte gör olika taskiga saker.
8. Lärarna måste bry sig. Gör dom en av 10 gånger.
9. Vara ute i korridorerna och se vad som händer
10. Mer uppmärksamhet i korridorerna

Ta tag i

1. Ta tag i saker mycket snabbare och inte låta det vänta
2. Ta tag i problemet från början innan det börjar på riktigt
3. Ta tag i saker och slutför de och inte lämna det halvt

Går ej/inget/vet ej

1. Det vet jag inte
2. Ingen aning

Gruppaktiviteter

1. Mer grupparbete där alla i gruppen behövs. Prata om grupstryck och mobbning.

Fortsätta/förbättra samma arbetsätt

1. Fortsätta som de gör
2. Fortsätta med KIS och trygghetsgrupperna

3. Det dem gör nu
4. Förbättra nuvarande systemet.
5. Förbättra anti-mobbningstemet
6. Det som vi redan gör, kamratstödjare och bra samarbete mellan barn/vuxna

Föräldrakontakt

1. Sluta att bara ringa upp till föräldrarna och bara prata utan ordna något möte eller något som man kan ta direkt kontakt med föräldrarna.

Straffa mobbarna

3. Flytta mobbarna till en annan skola. Avstängda osv.
4. Ha mer uppsyn över korridorerna, rasterna och se till att få en kortvarig men intensiv behandling för att "straffa" på ett lärorikt sätt.
5. Straffa
6. Ta i med hårdare tag och straff mot de som mobbar!
7. Slänga ut stökiga elever.
8. släng ut dom som mobbar folk

Övrigt

9. ?
10. Ha Mycket mer
11. ha ha ha
12. Det finns nog ingen skola där det inte förekommer någon mobbning överhuvudtaget, men det man gör är väll att ha tex en kamratstödjargrupp som hjälps åt att hålla koll så att ingen blir mobbad

Skola 2

8. Vad tycker du att skolan borde göra för att förebygga mobbning?

Mer personal ute bland eleverna/ Uppmärksamma mer

1. Som sagt, fler lärare som kollar behövs överallt

2. Att ha rast vakter som förr i skolan
3. Hålla mer koll, mer lediga lärare som "vaktar"
4. Gå runt skolan och kolla ibland
5. Raststödjare
6. Att det skall vara mer lärare på rasterna
7. Vara mer ute i korridorerna, och även gå in mellan och våga säga till för det är ingen lärare som vågar det
8. Fler lärare i korridorerna t.ex
9. Ta tag och verkligen försöka bry sig för jag tror att vissa vuxna inte egentligen förstår hur det är. Ibland räcker det inte med att bara prata med den skyldige.
10. Vara i korridorer
11. Fler rastvakter
12. Det kunde gå mer lärare i korridorerna. Om någon lärare skulle se något nu, så skulle det vara ren tur. Om något händer så kan de försöka hjälpa till istället för att tro att det löser sig. Eller så låtsas de om att de inte hör.
13. Att det finns flera lärare på rasterna så det inte förekommer något.
14. Öppna ögonen
15. Lärare i korridorerna vore ett bra sätt eftersom det är där mobbningen oftast sker
16. Vara mer aktiva om det blir bråk och inte bara ignorera. Men även att det finns flera lärare som rör sig på skolans område under raster och liknade
17. Jag tycker dom borde lyssna mer på vad eleverna faktiskt har att säga. Kanske anställa mer folk man kan prata med om man behöver. För även om det finns personer kanske man inte litar på dem.
18. Jag tycker att dom borde ha flera lärare som går ute i korridorerna och även att dom behöver lyssna mer på eleverna när dom kommer för att få "hjälp"
19. Att ha mera lärare ute på rasten och dom ska vara mer engagerade
20. Jag tycker man borde ha mer koll ute i korridoren och lärarna borde vara mer noggranna med att kolla hur elever mår och dom märker nog ganska lätt hur det är i en klass.
21. Gå runt skolan och kolla ibland

Prata

1. Prata med dem som blir mobbade och sedan med dom som mobbar och komma fram till en lösning

2. Prata med elever, kolla läget
3. Prata med mobbarna säg åt på skarpen för helvete!!
4. Dom som mobbar ska man prata med och sen ska man prata med mobbarna och dem som blev mobbade samtidigt.
5. Prata med eleverna
6. Alla lärare borde ta kontakt med eleverna och ta ett seriöst samtal med eleverna (Mobbarna)

Går ej/inget/vet ej

1. Inget
2. Det går inte att förebygga
3. Det finns väl inte så mycket att göra, mobning kommer nog alltid finnas.
4. Det vet jag inte faktiskt
5. Ingen aning
6. Jag vet inte
7. Vet faktiskt inte
8. Jag har ingen aning faktiskt. Vet inte vad man kan göra för att förebygga mobbning. Har ingen erfarenhet av detta.
9. Det går nästan inget att göra åt saken, dom kan inte tvinga någon att umgås med någon dom inte tycker om. Men iaf försöka avsluta fysisk kontakt om det finns någon.
10. Jag vet inte riktigt.
11. Vet ej
12. vet inte
13. Inte en jävla aning
14. Ingen aning
15. vet inte
16. Jag vet inte
17. Vet inte
18. Vet ej!
19. Ingen aning

Gruppaktiviteter

1. arbeta mer i grupper och blanda personerna i de. Att inte kompisar är med varandra. Då kanske man inser att den mobbade personen kanske inte är så dålig som alla säger.

2. Göra mer saker gemensamt så alla lär känna varandra bättre. Saker som inte ingår i undervisningen
3. Man borde ordna en klassresa där hela klassen åker tillsammans och man inte får vara med dem man brukar vara. Man måste vara med någon man känner mindre bra

Kunskap

1. Lite mer ja. Det är ingen som har satt regler och sagt så mycket om mobbning.
2. Försöka se mer. Göra någonting riktigt åt det. Eleverna borde få gå på fler föreläsningar om det så eleverna fattar hur hemskt det är
3. Prata om mobbning regelbundet. Det är viktigt att bli påmind om vad mobbning faktiskt är och hur personer som blir mobbade känner sig
4. Ha föreläsningar och övningar

Ringa hem

1. Dom kan inte göra något om den som bli mobbad inte säger något till personalen. Dom kan ringa hem till mobbaren och prata med hans/hennes föräldrar.
2. Ha mer lärare som har koll och ringer hem mobbarna
3. Kontakta mobbarens föräldrar och kompisar. Fixa kameror öve hela skolan

Straff

1. Införa aga eller kamratuppfostran
2. Slå de som mobbar andra
3. Bli argare på eleverna som förstör
4. Dom borde straffa dom som mobbar andra inte dom som är mobbade t.ex att den som är mobbad ska byta skola eller så.
5. Straff

Övrigt

1. Kamratstödjure är bra men, när man väljer KIS så ska man välja elever som är modiga att stoppa bråk
2. Jag tycker att dom redan gör det bra.
3. Stäng skolan. Längre lov
4. Inte att alla har rast samtidigt

5. Försöka få barn i samma ålder att kanske vara lite mer uppmärksamma osv.
6. mycket att göra

Skola3

8. Vad tycker du att skolan borde göra för att förebygga mobbning?

Mer personal ute bland eleverna/ Uppmärksamma mer

1. Vara på sin vakt
2. Ha mer kontroll över skolan, mer personal borde gå runt på rasterna och vara som en skolpolis, kanske
3. Sätta ut filmkameror och gå runt mer.
4. Ha mer personal ute på rasterna
5. Engagera sig mer om eleverna
6. Personalen borde ha bättre koll
7. Jag tycker lärarna borde vara mer uppmärksamma
8. Ta tag i det mer. få elever att bry sig och våga stå på sig och säga till.
9. Mer lärare eller vuxna i korridorerna som kan ha koll på eleverna
10. Tycker det fungerar ganska bra nu men rastvakter lite oftare och kanske några fler skulle inte skada.
11. Mer vuxna på raster
12. Sätt ut skolvakter som går i korridorerna.
13. Jag tycker att de borde gå runt mer på raster och höra sig för om nån vet någonting som har hänt. Försöka lösa problemen
14. Rastvakter och kamratstödjare m.m
15. Lärarna borde synas mer i korridorerna så dom kan stoppa om någon bli mobbad
16. Den här skolan bryr sig inte ett piss om sina elever. Jag vet några som blivit utsatta för bla. trakasserier och berättat det för lärare och även rektor men dom har inte gjort något åt det alls! så den här skolan skulle kunna göra mycket men som sagt bryr dom sig inte

Prata

1. Jag tycker rektor med kurator mf prata mer med elever om vad som gäller och vad dom gör för att förebygga.

2. Försöka prata med klassen om någon/några är mobbade och göra så att dom inte blir mobbade.
3. Eleverna som kanske vet att någon bli mobbad borde berätta för lärarna så kan dem ta hand om problemet.
4. Det finns kanske inte så mycket och gör när det är så många elever som går här men man kan i alla fall försöka prata om mobbning i alla klasser och se till att ingen känner sig mobbad
5. Försöka få slut på det så fort som möjligt och se till att de som har blivit mobbade kan gå och prata till någon de känner sig trygg med.
6. Jag tycker att dom inte bara ska prata en gång med dom som jobbar utan gå vidare med det till dom förstår vad det är dom gör och slutar
7. Jag tycker att man borde genast ta upp detta om mobbning på skolan och att detta måste genast stoppas och ta upp detta på vad som pågår och sker så det är bäst att man pratar med kuratorn om detta.
8. Så som dom redan gör, prata eller så kan dom ju få personen at byta skola.
9. Prata med det, försöka se om någon är mobbad.
10. Prata mer med eleverna och vara mer "social"

Lyssna

1. Massa börja lyssna tex
2. Lärarna borde vara mer uppmärksamma. Lyssna bättre på eleverna.
3. Dom borde bry sig och tro på eleverna, och inte ha några fördomar om att ungdomar bara gör det för att få uppmärksamhet. Fördoms ex i ungdomar pluggar aldrig, de röker, dricker och har samlag i allt för låg ålder. Bullshit
4. Ta eleven på allvar om den berättar något

Går ej/inget/vet ej

1. Vet inte är ganska så svårt att få folk att sluta mobbas.
2. Vet inte
3. Vet inte. Rätt så svår fråga.
4. Jag vet inte
5. Vet inte

Kunskap

1. Om någon är mobbad borde man prata med den personen och personen som mobbar och sätta stopp. Man borde ha en föreläsning där en person som blivit riktigt illa mobbad berättar hur det är och kändes så eleverna kan förstå.
2. Det finns inget förutom att lära elever respekt för varandra. Man kommer aldrig sluta att ha åsikter om andra.
3. Prata om de, ta dit en föreläsare eller ngt.
4. Skapa någon slags friendsaktigt på skolan. Kamrat stödjure.
5. Visa film eller något
6. Göra så att man i tidig ålder respekterar alla. Inte typ i mellanstadiet utan direkt så att dom inte blir elaka mot folk bara för hur dem ser ut tex.
7. Att man ska visa respekt mot varandra

Föräldrakontakt

1. Ringa hem och berätta för föräldrarna
2. Vara hårdare mot mobbaren och snacka mer med föräldrarna.
3. Prata med mobbarens föräldrar!

Straffa mobbarna

1. Mer avstängningar, byta klass eller skola på mobbaren om de går i samma klass.
2. På något sätt "straffa" eleverna

Övrigt

1. Sätta upp kameror
2. Mycke
3. Berätta indirekt till eleverna att om de blir mobbande tolerera det inte och hur man ska ta till sig och beté sig mot mobbarna

13. Har du fått någon hjälp av skolan?

Skola 1

1. Prata med kuratorn, kom fram till en lösning.
2. Att mobbaren sluta och mobba
3. Typ prata med dom

Skola 2

1. Ha ha

Skola 3

1. De har snackat med mobbaren och haft möte.
2. Nej varför? eftersom jag vet att ingen vuxen bryr sig ett skit.
3. Prata med eleverna som gjort det, men så länge det är bara ord så bryr jag mig inte så mycket (för min del)